ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಎಂ. ಫಿಲ್. ನಿಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು
ಧನಂಜಯ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಎಚ್. ಪಿ. ಗೀತಾ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಮಂಡ್ಯ
ಎಂ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ
(ಕನ್ನಡ. ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ)

೨೦೧೬ - ೧೭

ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಎಂ. ಫಿಲ್. ನಿಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು
ಧನಂಜಯ ಹೆಚ್.ಆರ್.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಎಚ್.ಪಿ.ಗೀತಾ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಮಂಡ್ಯ
ಎಂ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ
(ಕನ್ನಡ. ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ)

೨೦೧೬ – ೧೭

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

"ಪು.ತಿ.ನರಸಿಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು" ಎಂಬ ಷಯದ ಈ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಎಂ.ಫಿಲ್ (ಕನ್ನಡ) ದವಿಗಾಗಿ ಧನಂಜಯ.ಹೆಚ್.ಆರ್. ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ೀಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಳ: ಮಂಡ್ಯ

ನಾಂಕ:

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಸಹಿ

ಗೀತ ಎಚ್. ಪಿ.

(ಡಾ.ಎಚ್.ಪಿ.ಗೀತಾ)

ಕನ್ನಡ ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಕುವೆಂಪುನಗರ,

ಮೈಸೂರು.

ಸಂಶೋಧಕರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಮಂಡ್ಯದ ಕರ್ನಾಟಕ ಂಘವು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಎಂ.ಎಲ್.ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ, ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೦೧೬ – ೧೭ರ ಸಾಲಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಧ್ಯಯನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಂಶೋಧನಾ ನಿಬಂಧ ರಚಿಸಲು "ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು" ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಡಾ. ಎಚ್.ಪಿ.ಗೀತ ವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಈ ನಿಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನಿಬಂಧವನ್ನಾಗಲೀ, ನಿಬಂಧದ ಯಾವುದೇ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನಾಗಲಿ ೇರೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥ ಅಥವಾ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ನೀಡುವ ಎಂ.ಫಿಲ್ (ಕನ್ನಡ) ಪದವಿಗಾಗಿ ಈ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ

ಳ: ಮಂಡ್ಯ

ನಾಂಕ:

ಸಂಶೋಧಕರ ಸಹಿ

(ಧನಂಜಯ.ಹೆಚ್.ಆರ್)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ(ರಿ) ಮಂಡ್ಯ

ಎಂ.ಎಲ್.ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ

(ಕನ್ನಡ. ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ)

ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳು

ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು

ಹಣತೆ
ಮಾಂದಳಿರು
ಶಾರದ ಯಾಮಿನಿ
ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ
ರಸ ಸರಸ್ವತಿ
ಮಲೆದೇಗುಲ
ಹೃದಯ ವಿಹಾರಿ
ಇರುಳ ಮೆರಗು
ಹಳೆಯ ಬೇರು ಹೊಸ ಚಿಗುರು
ಎಂಭತ್ತರ ನಲುಗು
ಹಣತೆಯ ಹಾಡು
ರಸಪ್ರಕಾಶ

ಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತೆ

ನಾಟಕ

ಅಹಲ್ಯೆ
ದೋಣಿಯ ಬಿನದ ಮತ್ತು ಕವಿ
ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ
ವಿಕಟಕವಿ ವಿಜಯ
ಹಂಸ ದಮಯಂತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ರೂಪಕಗಳು
ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಸತ್ಯಾಯನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ
ಜಾಹ್ನವಿಗೆ ಜೋಡಿ ದೀವಿಗೆ
ಹರಿಣಾಭಿಸರಣ
ಸಮಗ್ರ ಗೇಯ, ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳು
ವಸಂತ ಚಂದನ
ಕುಚೇಲ ಕೃಷ್ಣ (ಅಪ್ರಕಟಿತ)

ಕಥೆ / ಪ್ರಬಂಧ

ರಾಮಾಚಾರಿಯ ನೆನಪು
ಧ್ವಜರಕ್ಷಣೆ
ರಥಸಪ್ತಮಿ
ಈಚಲು ಮರದ ಕೆಳಗೆ
ಧೇನುಕ ಪುರಾಣ
ಯದುಗಿರಿಯ ಗೆಳೆಯರು

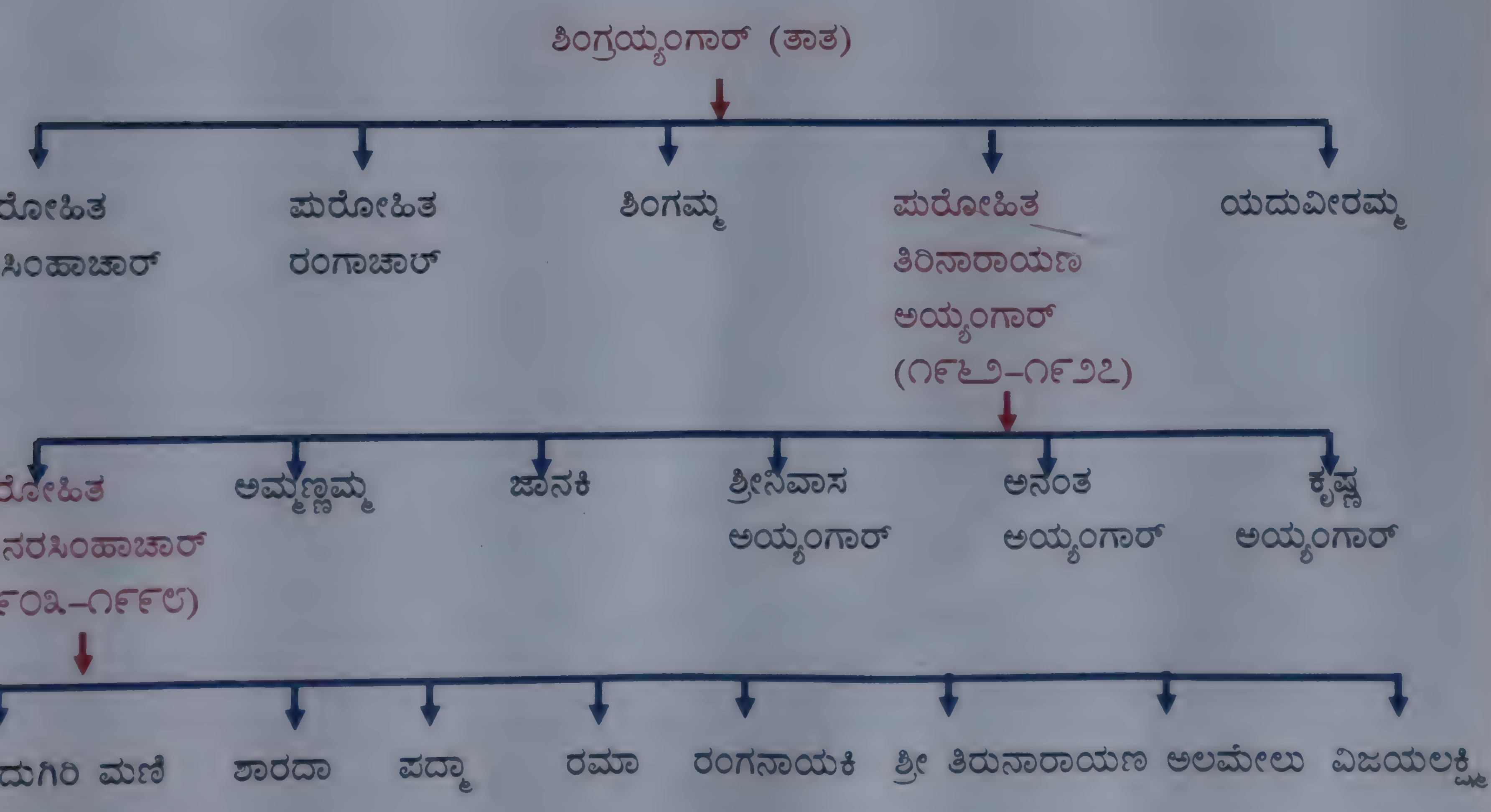
ವಿಮರ್ಶೆ / ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ
ರಸಪ್ರಜ್ಞೆ
ದೀಪರೇಖೆ
ರಸಚಿಂತನ (ಅಪ್ರಕಟಿತ)

ಅನುವಾದ

ಸಿರಿಬಾಯಿನುಡಿ
ಕನ್ನಡ ಭಗವದ್ಗೀತೆ
ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ
ಪೌಸ್ಟ್ (ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ)
ಬದಲಿಸಿದ ತಲೆಗಳು
ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ
ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್

ಪು.ತಿ.ನ. ರವರ ವಂಶವೃಕ್ಷ

ಪು.ತಿ.ನ ಬದುಕಿನ ಮುಖ್ಯ ವರ್ಷಗಳು

-೦೩-೧೯೦೫	ಜನನ: ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಲುಕೋಟೆ
೨೫	ಬಿ. ಎ. ಪದವಿ ಮೈಸೂರು
೨೭	ಬೆಂಗಳೂರು ಸೈನ್ಸ ಇಲಾಖೆಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ
೩೫	ಶ್ರೀಮತಿ ಶೇಷಮ್ಮನವರೊಡನೆ ವಿವಾಹ
೫೨	ಶಾಸನಸಭಾ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ
೬೦	ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ
೬೨	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೬೮	ಇಂಗ್ಲೀಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಸಂಪಾದಕರು
೬೬	ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಬಹುಮಾನ (ಹಂಸ ದಮಯಂತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಗೀತ ರೂಪಕಗಳು)
೭೧	ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್
೭೯	ಅಮೇರಿಕಾ ಪ್ರವಾಸ
೮೧	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
೮೯	'ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ' ಗೆ ಗ್ರಂಥಲೋಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
೬೧	ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ "ಪದ್ಮಶ್ರೀ" ಪ್ರಶಸ್ತಿ
೯೫	'ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಿತೆ' ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗ

ದೆ : ಪುರೋಹಿತ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್, ಮೇಲುಕೋಟೆ

ಯಿ : ಶ್ರೀರಂಗಮ್ಮ

ರ ಮಕ್ಕಳು

.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು ಐವರು ಸೋದರಿಯರು, ಮೂವರು ಸೋದರರು.

ಪು.ತಿ.ನ. ದಂಪತಿಗಳ ಸತ್ಸಂತಾನ

ದುಗಿರಿ ಮಣಿ (ಮಗಳು)	:	ಪತಿ ನಿವೃತ್ತ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಚೋಕ್ಕಣ್ಣನವರು.
ರದಾ (ಶಾಂತಾ)	:	ಪತಿ ನೀಲತ್ತಳ್ಳಿ ರಂಗಚಾರ್, ನಿವೃತ್ತ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡಿಂಗ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಶಿಲಾಂಗ್
ನ್ನಾ	:	ಪತಿ ರಂಗಾಚಾರ್, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಈಸ್ಟ್ರೋಕ್ಸ್ ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ
ಮಾ	:	ಪತಿ ತಿರುಮಲೆ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್, ಯು.ಎಸ್.ಎ.
ಗನಾಯಕಿ	:	ಪತಿ ಎನ್. ಕೆ. ಕೋದಂಡರಾಂ, ಇಂಜಿನಿಯರ್ ನಂದ್ಯಾಲ್
ತಿರುನಾರಾಯಣ	:	ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್ಮೆಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪತ್ನಿ ಡಾ. ಪದ್ಮಿನಿ, ನೇತ್ರ ವೈದ್ಯರು, ಬೆಂಗಳೂರು.
ಮತಿ ಅಲಮೇಲು	:	ಪತಿ ಮಾದೇಹಳ್ಳಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ವೆಸ್ಟ್‌ಕೋಸ್ಟ್, ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾ
ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ	:	ಪತಿ ತಿರುಮಲೆ ರಘುವೀರ, ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಮ್ಯಾನಿಜರ್, ಫೈನಾನ್ಸ್, ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಒಂದು ಚಿತ್ರಣ

ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪು.ತಿ.ನ. ರವರ ಮನೆ

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗ

ಅಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪು.ತಿ.ನ.

ಯದುಗಿರಿಯ ಇರುಳು

ರವಿದೃಷ್ಟಿಮಂತ್ರದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನಾಂತೀಗ
ನೈಜ ಸತ್ವಕೆ ತಿಳಿದು ತಿರೆ ಬಿಡುವುಗೊಂಡಿಹಳು.
ಸಾಜಮಾಗಿದೆ ವಿಶ್ವದಿರವಿಂಗೆ ಈ ಇರುಳು
ಭುವನಜೀವವು ರಂಗ ವೇಷ ಕಾರ್ಯಗಳುಳಿದು

ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಬಂದ ನಟಿಯಂತೆ ತೋರುತಿದೆ,
ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೆಚ್ಚತ್ತು ಚುಕ್ಕಿ ಕಣ್ ತೆರದಿಹನು,
ನಿಶ್ವಾಸದೊಲು ಗಾಳಿ ಚಣಕೊಮ್ಮೆ ಬೀಸುತಿದೆ.
ಚಿನ್ಮಯನ ಬಗೆಯಡಿಯೊಳೊತ್ತುತಿಹ ಕನಸಂತೆ –

ನನಸಿನೊಳಗವನೆನೆವ ಕನಸುಗಳ ನೆಳಲಂತೆ –
ಕಾಣುತಿವೆ ತರುಲೇಖೆ, ಗಿರಿಯ ಸೀಮಾಲೇಖೆ,
ಮೌನವಾಳುವ ಹೊಳಲು, ಗುಡಿ, ಗುಡಿಲು ಕರುಮಾಡ.
ಕನಸೆ ಇದು ? ನನಸೆ ? ಸೋಜಿಗವಿದೇನೆಂದು !

ವಿಶ್ವಕವಿಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಮರ್ಮದಂತೆ
ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲವು ಭ್ರಮಿಸುತಿದೆ – ಪ್ರಶ್ನದಂತೆ

ಮು.ತಿ.ನ.
೧೯೩೩

ಪರಿವಿಡಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ೀಡಿದ ಕವಿಗಳೆಂದರೆ ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕಾರಂತರು ಅವರ ಜೊತೆ ಪು.ತಿ.ನ ಕೂಡ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪುಳಕಿತರಾದ ನಾವು ಅವರ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ವಭಾವದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದು ಅಗತ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರದು ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆ ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟವಂಶ. ಹಿರಿಯರದು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ. ತಂದೆ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರಿಗೂ ಸನಾತನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ. ವೇದಾಗಮಪ್ರೋಕ್ತಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಆಸಕ್ತಿ, ತರ್ಕ ವೇದಾಂತಗಳೆಲ್ಲ ಕರತಲಾಮಲಕ, ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ತಾಯಿ ರಾಮಮ್ಮ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೊರೂರು ಅವರ ಅವರು ಪು.ತಿ.ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ (ಮಾರ್ಚ್ ೧೭, ೧೯೦೫ ರಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೩, ೧೯೯೮). ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಮಮತೆ. ತಂದೆಯ ಆದರ್ಶ, ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮುದ್ದಿನ ಕೂಸು. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರು ಗಳಿಸಿದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೆಂದೂ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಕೂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಮಾರ್ದವತೆ. ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯಕ್ಕೆ ಸುಭಗತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಕೋಮಲಗೊಳಿಸುವ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸು ಅವರದು ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸವಿಜೇನು. ಪುರಾಣದ ಅಲೌಕಿಕ ಸೌರಭ. ಎಳೆಯ ಕೂಸಿನ ವಿರಹ ಅವರ ಮನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತಾನ ವಿತಾನ. ಮತಿದೇಗುಲದ ಸುತ್ತ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯಗಂಧ. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಪು.ತಿ.ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ – ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂವೇದನಾ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯೊಳಗೆ ಈ ಲೋಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗತಿಗಳು, ಘಟನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳು ಲೇಖಕನಿಗೆ ಮೂಲ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಭಾವ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆ – ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಅಥವಾ ಲೇಖಕ ಜೀವನದ ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಬುತ್ತಿಯೊಳಗೆ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು, ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಾನೆ.

ನವೋದಯದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ರತ್ನತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ" ಅಭ್ಯಾಸ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಈ ನಿಬಂಧದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ಸ್ಥಾನ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆ, ಅಲಂಕಾರಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪು.ತಿ.ನ ಬದುಕಿನ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಕಾವ್ಯದ ಒಳನೋಟಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಹಣತೆ, ಮಾಂದಳಿರು, ಶಾರದಯಾಮಿನಿ, ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ, ರಸ ಸರಸ್ವತಿ, ಮಲೆದೇಗುಲ, ಹೃದಯವಿಹಾರಿ ಇರುಳ – ಮೆರಗು, ಹಳಯ ಬೇರು – ಹೂಸಚಿಗುರು, ಎಂಭತ್ತರ ನಲುಗು, ಹಣತೆಯ ಹಾಡು ಹೀಗೆ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಚಂತನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ, ದೀಪರೇಖೆ, ರಸಪ್ರಜ್ಞೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಆಕರಗಳೆಂದೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

"ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನ – ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನದ ಸುಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆದಿದೆ ಸೌಂದರ್ಯಾನು. ಅದು ವಿರಮಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅದರಾಚೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕರು ಹಾಗೂ ಬೇಂದ್ರೆ, ತೀನಂಶ್ರೀ, ಡಿ.ವಿ.ಜಿ ಮುಂತಾದ ಅರ್ವಾಚೀನರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ, ಷೆಲ್ಲಿ, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ

ಂತಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಉಧೃತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಹಾಗೂ ಮೂಲ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಪೋಷಕ ಮಾತ್ರ".

ಹೀಗೆ ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು" ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ – ೨
ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ

ಪು.ತಿ.ನ ಎಂದೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಪುರೋಹಿತ ತಿರುನಾರಾಯಣ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೂ ಬೆಳೆದದ್ದು ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ದಿವ್ಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಅದರ ತಂಪಾದ ನೆನಪಿನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ. ಆ ಕಾಲದ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ "ಬಹು ಸುಂದರವೂ, ಸಮೃದ್ಧವೂ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಆಗಿದ್ದ ಊರು. ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲೂ ಕಣಿವೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಟ್ಟ, ಕೆರೆ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಸರೋವರ ಭೂವೈಕುಂಠ ಎನ್ನಿಸುವ ಗುಡಿ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಗಳು ದಿನ ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವೈರಮುಡಿ ಉತ್ಸವದ ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನೂರಾರು ದೀವಟಿಗೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವರ್ಣರಂಜಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಾಲಾಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ವಿದ್ಯೆ ಪೊರಗು ಚೂಡಾರತ್ನ" ಎಂಬ ಮಾತು ಪು.ತಿ.ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತಿನ ಶಿಕ್ಷಣ, ಐದಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರಭಾತ, ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ, ಏಳೂವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಅನಂತರ ಸ್ಕೂಲು, ಸಂಜೆ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಆಳ್ವಾರುಗಳ ನಿತ್ಯಾನುಸಂಧಾನದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಬಾಯಿಪಾಠ, ಅನಂತರ ಶಾಲೆಯ ಪಾಠಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಉಪನಯನವಾದ ಮೇಲೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಸಮಿತಾಧಾನ, ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳು, ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ಕನಕ, ಪುರಂದರ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಕಂದ, ವೃತ್ತ, ಷಟ್ಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕವಿತೆ, ವೇದಸೂಕ್ತಿ, ಉಪನಿಷತ್, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿಡಿಯಾರ ಸ್ವರವನ್ನು ಪಲುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಚ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮನ್ವಯ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳ ವಾಚನ, ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊಸ ತಿಲುವಿನ ಪರಿಚಯ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಭಾವಪ್ರಪಂಚ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ. ಈರನಗೆರೆ ಬದನೆಕಾಯಿ, ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ, ಗಂಜಾಂ ಅಂಜೂರ, ಸುರಗಿ, ಪಾದರಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ', ಕೃಷ್ಣೋತ್ಸವ, ಮಹಾಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕಚೇರಿಗಳ ಸೌರಭ ನಾಟಕಲೋಕ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ ದರ್ಶನ, ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್. ಪ್ರೊ.ಎಂ. ಹಿರಿಯಣ್ಣನವರ ದಿವ್ಯಾನುಗ್ರಹ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿಗಳೂ, ನಾಟಕಕಾರರೂ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸರೂ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರೆ.

ಅನೂಹ್ಯಲೋಕದ ಅನುಪಮ ಆಗಂತುಕರೊಂದಿಗಿನ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅರಳತೊಡಗಿತು. ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಥಳಥಳಗಟ್ಟಿದುವು. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಬಿ.ಎ. ಮುಗಿಸಿದ ಪು.ತಿ.ನ ಗೋರಕ್ಷಕ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಗಾಮಿ ಗುಮಾಸ್ತೆಯ

ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ಆಗಿನ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ಈ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಾಸ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅನಂತರ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಮೈಸೂರು ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹುದ್ದೆ. ಶೀಘ್ರಲಿಪಿ ಕಲಿತಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಜನರಾಗಿದ್ದರು – ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ನವರು ಪು.ತಿ.ನ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ, ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ, ಭಾಷಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿನಯದಿಂದ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಪದೋನ್ನತಿ ನೀಡಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಖಾಯಂ ಗೊಳಿಸಬೇಕಂಬ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ವೇಳಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಬಂತು. ಮೈಸೂರಿನ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆ ರದ್ದಾಯಿತು. ಪು.ತಿ.ನ ಸರ್ಕಾರದ ಉಚ್ಚಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಆ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ಅನಂತರ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಮೈ.ವಿ.ವಿ.ಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ – ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟಿನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರದು ಮೂಲತಃ ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಅವರು ವಿನಯಶೀಲರಾದರೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೆಂದೂ ಮಾರಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವರೆಂದೂ ದಾಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿದವರಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠರಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಮತಗಳವರಿಗೂ ತೆರೆದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾಗಿ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರದು ಉದಾರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಾಯ – ೩
ಪು.ತಿ.ನರಸಿಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖವೂ, ಆತ್ಮಪರಿಭಾವನಾನಿಷ್ಠವೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದೈನಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ರಸವತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ವಿರಳವರ್ಗದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೂಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಎನ್ನದು ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣ ಕಾರ್ಯ:
ಏನೇತಕೆ ಎಂಬುದೆ ಹವ್ಯಾಸ:
ಇವನುಳಿದಾಗದೇ ಪದವಿನ್ಯಾಸ:

ಆದರೆ ಈ ಚಿಂತನಪರತೆ ತಾರ್ಕಿಕವಾದುದಲ್ಲ ಅದು ಕವಿಯೆ ಹೇಳಿಕೂಂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎರಡು ಕೂಡ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯೂಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಕೇವಲ ವರ್ಣಮಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯು ಹೂವು ಅರಳಿ ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುವ ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಕನಸಾಗಿತ್ತು.

ಪು.ತಿ.ನ ಶೇಕಡ ನೂರರಷ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಕವಿ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸೂಗಸು, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ನಿದರ್ಶನಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಭಾವಗೀತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೂಸ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯದೇ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ, ಚಿಂತನೆ ಕಾವ್ಯದ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾರೆಗಳು ಗಗನದಲಿ
ನೀರೆಯರು ತೀರದಲಿ
ನೀರಿನಲೆಗಳು ದನಿಗೆ ನಗುತಲಿಹರು

ಇಳೆಯ ಜಳಜಳ ಹರಿಯುವ ಕಾವೇರಿಗೂ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ತಾರೆಗಳ ದಿಬ್ಬಣಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟಿದ ರಸಸ್ಪಂದಿ ಸೋಪಾನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಾಗರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

'ಹಣತೆ' ಯಿಂದ 'ಹಣತೆಯ ಹಾಡು' ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಇವರ ಕವನಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲೂ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನೂರಾರು ಗೀತೆಗಳಿವೆ. ಚಿಂತನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಸರಿಸಮನಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ನಿಸರ್ಗದ ಬಗೆಗೆ ಅಪೂರ್ವ ದೈವಭಾವನೆ, ಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ, ಸದಾ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಮಂಥನ, ಕನಸು ಮನಸಿನಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತದ ರಸಾಸ್ವಾದ, ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸುವ ತನಕ ನಂಬಿದ ನೆಚ್ಚಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಕೀರ್ತನೆ.... ಇವುಗಳು ಪುತಿನ ಅವರ ಬದುಕು - ಬರಹದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣ"

ಹಗಲಾಗಲಿ ಇರುಳಾಗಲಿ ಎರಡೂ ಮಾಯೆಯ ಭಿನ್ನ ಮುಖಗಳು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಮಾಯೆಗಳಿಗೂ ಶುಭ ಕೋರುವಂತೆ "ಶಂಕರ ಸುಧಾಕರ ಮೈದೋರಿದ" ಅದೂ ಒಂದು ನೂತನ ಮಾಯೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲು-ಇರುಳು-ಬೆಳದಿಂಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯೆ!.

ಹಗಲೊಳಿಡೆ ಗೆಡ್ವಾಸೆ ಭಯಕೆಲ್ಲ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಾನಗದಿಲ್ಲಿ ಜಡ, ಅಲ್ಲಿನ ನನಸು
ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಪ್ನ, ನಿರಂತರವೀ ದೇವಾಸುರಂ;
ಜಗದಾಟ ಈಮಾಯೆ ಮಗುಚಿ ಹೊದೆವಾಟ - ೧೨೯

ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ 'ಉಭಯರಿಗೂ ಶುಭ ಕೋರಲು ಶಂಕರ ಸುಧಾಕರನು ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಯೆಯನ್ನು ತೋರಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎನ್ನುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಅಳಿದು ಸೃಷ್ಟಿ ಚಕ್ರದ ಸಹಬಾಗಿಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಪರೂಪರಾಗತ ಚಿಂತನೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಧ್ವನಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೂಂದು ಸಂಕಲನದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಂಡ ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

'ಯದುಗಿರಿಯ ಇರುಳು' ರಲ್ಲಿ ಇರುಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದ ಮೊದಲ ಕವಿತೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಸಾನೆಟ್ಟು ಈ ಕವನದ ಬಂಧ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯೂ ಓಜಸ್ಸಿನದು.

ರವಿದೃಷ್ಟಿ ಮಂತ್ರದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನಾಂತೀಗ
ನೈಜಸತ್ವಕೆ ತಿಳಿದು ತಿರೆ ಬಿಡುವುಗೊಂಡಿಹಳು – ೧೩೦

ಕವನದ (ಹಣತೆ, ಪು. ೭೭) ಪ್ರಥಮ ಸಾಲುಗಳೆ ಸೋಪಜ್ಞ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವದೆ. ರವಿಯೊಬ್ಬ ಮಾಂತ್ರಿಕ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಂತಿರೆ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸರಿದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮಾತೆಂದರೆ ತಿರೆಗೆ ನಿಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವ. ಎಂದರೆ ಹಗಲಿನ ಜಂಜಾಟ, ಭುವಿಯ ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲ, ಇರುಳೇ ತಿರೆಗೆ ಸಹಜ, ಹಗಲಿನ ನಾಟಕವಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೊಸ ನೋಟವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಮುಂದುವರಿದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಜವಾಗಿದೆ ವಿಶ್ವದಿರವಿಂಗೆ ಈ ಇರುಳು – ೧೩೧

ಎನ್ನುವುದಲ್ಲದೆ,

ಭುವನ ಜೀವನವು ರಂಗವೇಷ ಕಾರ್ಯಗಳುಳಿದು
ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಬಂದ ನಟಿಯಂತೆ ತೋರುತಿದೆ – ೧೨೧

ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ಸುಂದರ ಉಪಮೆ. ಲೋಕದ ಜೀವನವು ರಂಗದಲ್ಲಿ ವೇಷ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುವ ನಟಿಯಂತೆ, ಹಗಲಿನದು ಬರಿಯ ನಾಟಕ, ನಟಿಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿ ನಿಜ ಬದುಕಿಗೆ ಮರಳಿದಂತೆ ಭುವಿಯು ಬಾಳು. ಇಲ್ಲಿ ಭುವಿಯನ್ನು ನಟಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿನೂತನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಬಾಳಿಗೆ ಸಹಜ ಈ ಕತ್ತಲೆ, ಅದರ ಶಾಂತಿ, ಬಿಡುವು ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಕವಿ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾವ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಉನ್ನತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೆಚ್ಚೆತ್ತು ಚುಕ್ಕಿ ಕಣ್ ತೆರೆದಿಹನು
ನಿಶ್ವಾಸದೊಲು ಗಾಳಿ ಚಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೀಸುತಿದೆ – ೧೩೩

ವಿಶ್ವಾತ್ಮನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವುದು ಹಗಲಲ್ಲ, ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಚಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೀಸುವ ತಂಗಾಳಿಯೇ ಅವನ ನಿಶ್ವಾಸ. ಈ ಬಣ್ಣನೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಂತೂ ಕವಿಯ ಮತ್ತೂಂದು ವಿನೂತನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಚಿನ್ಮಯನ ಬಗೆಯಡಿಯೊಳ್ಳುತಿಹ ಕನಸಂತೆ
ನನಸಿನೊಳಗವನೆನೆವ ಕನಸುಗಳ ನೆಳಲಂತೆ
ಕಾಣುತಿವ ತರುಲೇಖೆ, ಗಿರಿಯ ಸೀಮಾಲೇಖೆ
ಮೌನವಾಳುವ ಹೊಳಲು, ಗುಡಿ, ಗುಡಿಸಲು ಕರು ಮಾಡು
ಕನಸೆ ಇದು? ನನಸೆ? ಸೋಜಿಗವಿದೇನೆಂದು – ೧೩೪

ಚಿನ್ಮಯನಾದ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಮನದೊಳಗಿನ ಕನಸಂತೆ, ನನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ನೆನೆವ ಕನಸುಗಳ ನೆಳಲಂತೆ ಕಾಣುತಿದೆ ಮರಗಿಡಗಳು, ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲು, ಹೊಳಲಿನ ಮೌನ, ಗುಡಿ ಗೋಪುರ, ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಕತ್ತಲೊಳಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ನೋಟಕ್ಕೆ ಕವಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಇದು. ಆಗ ತಾನೆ ಕಣ್ ಪಿಳುಕಿಸಿದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಚೆಲುವು ತಣ್ಣಗ್ತತಲಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ನೋಟವಾಗಿ ಕನಸೊ ನನಸೊ ಎಂಬ ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸೋಜಿಗವೇ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಸಪ್ತಋಷಿಮಂಡಲ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆಯಂತೆ.

ವಿಶ್ವಕವಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಮರ್ಮದಂತೆ
ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲವು ಭ್ರಮಿಸುತಿದೆ ಪ್ರಶ್ನದಂತೆ – ೧೩೫

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯಂತೆ ತೋರುವ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲ, ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ ಮಂಡಲ ಸುತ್ತುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಉತ್ತರವನ್ನ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆ. ಯಾವುದು ದಿಟ? ಯಾವುದು ಸ್ವಪ್ನ? ಹಗಲೇ? ನಿಶೆಯೆ? ಈ ಸೋಜಿಗ ಸಹೃದಯವನ್ನು ಮುತ್ತಿಬಿಡುತ್ತ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆಯ ಒಂದೊಂದು ಸಾಲು ಹೊಸ ನೋಟವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. “ ಸಾಜವಾಗಿದೆ ವಿಶ್ವದಿರವಿಂಗೆ ಈ ಇರುಳು” ಎನ್ನುವ ಕವಿ ಇರುಳು ವಿಶ್ವದ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂಬ ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇರುಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಮತೆ ಈ ಸುಂದರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕವನದಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇರುಳ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಣ್ಣನೆ ಕವಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಿನೂತನ ರೂಪಕ ಉಪಮೆಗಳು ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪು.ತಿ.ನ. ಚಿಂತನ ಕವಿ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಈ ಕವಿತೆಯೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇರುಳನ್ನು ಕುರಿತ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನವನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯೂ ಬಹು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಮಾಂದಳಿರು’ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ‘ಕೊಳದೆಡೆಯ ಇರುಳು’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪು.ತಿ.ನ. ಕವಿತೆಗಳಿಗೂ ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೂ ಬಿಡದ ನಂಟು. ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರಷ್ಟು ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥಿಯಾದ ಕವಿಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಹರಿಯ ನಾನಾ ಲೀಲೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹರಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ರೂಪಕಗಳಾಗಿ ತಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಕವಿಯು ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಉಪಮಾನವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಲೋಕದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉಪಮಾನಗಳು

ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಸುಂದರವೇನೂ ಅಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಅವು ಕವಿ ಮನೋಲೋಕದ ಕೆಲವು ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ದೇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಆಸ್ತಿಕತೆಯಿರಬಹುದು. ಕತ್ತಲಿನ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಶುಭದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸಂಯಮಶೀಲ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವವಿರಬಹುದು. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕೇವಲ ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಸರ್ಪ, ಸಾಗರಗಳಂಥ ಆದಿಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತೂ ಪುರಾಣ ಲೋಕವನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಡೀ ಜನಾಂಗದ ಒಳಮನದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಿಸುವುದರಿಂದ ಅವು ಕವಿ ಸಮಯಗಳಂತೆ ಜಡವಾಗದೆ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. 'ಶಾರದ ಯಾಮಿನಿ', 'ಶರ್ವರೀ ಸುಷುಮೆ', 'ಮಲೆದೇಗುಲ' ಗಳಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಲವು ಅದಿಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ದೇಶಕಾಲಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ನಿತ್ಯ ನೂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು". ಹೀಗಾಗಿ 'ಕೊಳದೆಡೆಯ ಇರುಳು' ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆವ ಕವನವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೆಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಂದು ಸುಂದರ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಕವನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸಾಲುಗಳು ವರ್ಣಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ;

ಬುವಿಬಾನಲೆದುರವಣಿಸಿದ
ಹರಿಪಾದಕೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡುತ
ಕೆಳಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿಹ
ಬಲಿದೊರೆಯಂದದೊಳು – ೧೩೭

ಹಗಲು ಸರಿದು ಇರುಳು ಆಗಮಿಸಿದೆ, ಸೊಕ್ಕಿದ ಹಗಲನ್ನು ಮೆಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ವಾಮನ. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಆಗಲೇ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಇರುಳು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆ. ಇರುಳಿನ ಬೃಹತ್ತಿಗೆ ಹಗಲು ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಲೇಬೇಕು. ವಾಮನಾವತಾರದ ಈ ನೆನಪು ಪ್ರತಿಮಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹರಿವಿಲಾಸವನ್ನು, ಭಾಗವತ ಕವಿಯೆಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಪು.ತಿ.ನ.ರವರು ಇಂಥ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ ತೀರಾ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಕವನದೊಳಗೆ ಅವು ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರ ಸಾಧಾರಣವೆನಿಸಿದರೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ.

ಮುಗಿಲಡಿಯಡಿ
ಮರೆಯಾದುದು ಪಗಲ್ಸೆಸಿರಿ
ಪಡುವಣ ಕಮರಿಯಳು – ೧೩೮

ಪಗಲಿನ ಐಸಿರಿ ಪಡುವಣ ಕಮರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಯಿತೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದರೂ ಪಗಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಧಃಪತನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡಿದರೂ, ಹಗಲಿಗಿಂತ ಇರುಳೇ ಪ್ರಬಾವಶಾಲಿಯಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಹುಶಃ ಈ ರೂಪಕ ತಂದಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲಾವರಿಸಿದೆ. ಹರಿಪಾದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ವಾಮನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾದ. ಇರುಳು ಬಲಿಯಿತು. ಈಗ ಬಾನನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆ ಚಂದ್ರನುದಯ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಸುಂದರ ಉಪಮೆ.

ಹಿಮವದ್ಗಿರಿಗಹ್ವರದೆಡೆ
ತಪವೆಸಗುವ ವರಯೋಗಿಯ
ನಿಶ್ಚಲ ಕಿಂಚಿನ್ಮೀಲಿತ
ಫಾಲಾಂಬಕಮೆನಲು – ೧೩೯

ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ತಪವೆಸಗುತ್ತಿರುವ ವರಯೋಗಿಯ ಅರೆತೆರೆದ (ಕಿಂಚಿನ್ಮೀಲಿತ) ಫಾಲನೇತ್ರನಂತೆ ಬಾನೆನತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆ ಚಂದಿರನ ಎಸಳು ರೇಖೆ ಮೂಡಿದೆಯಂತೆ ಎಂಥ ಸುಂದರ ವಿನೂತನ ಉಪಮೆ! ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಕವನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಚಂದ್ರಹರನ ನೆನಪಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಯಾದ ಪು.ತಿ.ನ.ರವರಿಗೆ ಹರಿಹರ ಒಂದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತಗೊಳ್ಳುವುದು ತೀರಾ ಸಹಜವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ನುಡಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನವುರಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಶಿವನ ತಪೋಭಂಗ ಮಾಡಲು ಮಾರನು ಮಸೆದ ತಂತ್ರ ಯಾವುದು 'ಚಣ ಚಣಕೂ ಮಿರುಮಿಂಚು ಕೋಲ್ಮಿಂಚಿನ ಸಂಚೇನಿರ' ಎಂದು ಕವಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ, ತಾವೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಿವನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರನು ಮಸೆದು ಆಯುಧ. ಗುಡುಸು ಧ್ವನಿಯೇ ಅವನ ಇಷ್ವಾಕು.

ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರವ
ನಣೆಗೈವನೊ ಮಾರಂ?
ಚಣಚಣಕೂ ಕಿವಿಗಿನಿದೆನೆ
ಗುಡುಗುಡುಗುವ ದನಿಯೇನಿದು
ಸಿಂಗಾಡಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ
ಮಿಡಿವನೊ ಎದೆಗಾರಂ? – ೧೪೦

ಕೋಲ್ಮಿಂಚು ಗುಡುಗುಗಳ ದನಿಯನ್ನು ಮಾರ ತನ್ನ ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಿವನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೈಯುತ್ತಿರುವನೋ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಶಿವನ ಬಗೆ ಕದಡಲು ಅಣಿಯಾಗಿರುವ ಮಾರನು ಎದೆಗಾರನೆ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲ ಎಂದೂ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇರುಳು-ಮಿಂಚು-ಗುಡುಗುಗಳ ದನಿಗೆ ಬಗೆ ಕದಡುತ್ತದೆ. ಕಣ್ ಕಿವಿಗಳು ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಹೃದಯಂಗಮ ಕಲ್ಪನೆ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ.

ನೇವುರದಿನಿದನಿ ಯಾವುದ
ನೋಡಿದ ಪೂಗಂಪಾವುದ
ನೋಟದ ಕುಣಿಮಿಂಚಾವುದ
ಸ್ಮೃತಿಧನುವಿಂದೊಗೆದು,
ನಿನ್ನೆದೆಗವಿಯೊಳಗಿಂತೆಯ
ತಪಿಪ ನಿರಾಶೆಯ ರುದ್ರನ
ಎಚ್ಚರಿಸುತ, ಒಲವಾವುದ
ಬೇಳುವೆಯಾಗಿಹುದು? – ೧೪೧

ಕವನದ ಈ ಭಾಗ ಹೊಸ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪೂಗಂಪು, ನೇವುರದ ದನಿ, ನೋಟದ ಮಿಂಚು, ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ಮೃತಿ ಧನುವಿಂದೊಗೆದು ಬಂದವು. ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಾಮದಹನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ನಿರಾಶೆಯ ರುದ್ರನ ಎಚ್ಚರ ಕಾಮದಹನದ ಪರಿಣಾಮ ಯಾವ ಹೈಮವತಿಯ ಒಲವು ಬೇಳುವೆಯಾಗಿಹುದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕವಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಚಿಂತನವನ್ನು ಸಹೃದಯನ ಬಗೆಯೊಳಗೆ ತೂರುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿಶಾಗೀತೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶೀರ್ಷಿಕೆ (ಕೊಳದೆಡೆಯ ಇರುಳು) ಕವಿತೆಯೊಳಗೆ ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಪಡೆದ ಬಗೆ ಯಾವುದು ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಸಂದೇಹ ತಲೆದೋರದೆ ಇರದು. ಆದರೂ ಆದಿ ಪ್ರಾಸ, ಒಳಪ್ರಾಸಗಳ ಮೆರುಗು ಕವನದ ಛಂದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. 'ಮಿರುಮಿಂಚುವ ಕೋಲ್ಮಿಂಚಿನ ಸಂಚೇನಿದು' ಎಂಬಂತಹ ಅನುಪ್ರಾಸದ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಬಲಿಗರ್ವಭಂಗ ಕಾಮದಹನದಂತಹ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಈ ಕವಿತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಚೆಲುವು ನಿರಾಶೆಯ ರುದ್ರನ ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಹೃದಯನ ಎದೆಯ ಗವಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ' ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ತಮೋಭೀತಿ' ಎಂಬ ಕವನದ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕತ್ತಲ ಬಗೆಗಿನ ಭೀತಿಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಒಂದು ನಿಶಾಗೀತೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭಯವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕವಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಸಂಜೆಸೊಬಗಿನ ಸುಂದರ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕವಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೂ ಮುಂದೆ ಕತ್ತಲಾವರಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಭೀತಿಯನ್ನು ಈ ಕವಿತೆ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಂದರ ಉಪಮೆಯ ಆವರಣದೊಂದಿಗೆ ಕವನದ ಮೊದಲ ಸಾಲುಗಳ ಆರೊಭ:

ತವಸಿಶಿವ ಪಾರ್ವತಿ ನಸುನೋಡುತವೆ ಮುಚ್ಚಿ
ದಂದದೊಳು ಸಂಜೆಯಚ್ಚರಿ ಹೊನ್ನ ಬೆಳಕು

ತಪೋಮಗ್ನನಾದ ಶಿವ ಪ್ರಣಯ ಕಾತರೆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕೊಂಚವೇ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊನ್ನಬೆಳಕು ಹರಡಿತ್ತು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ವಿನೂತನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ಕವಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿ ಗಣೇಶ 'ದರ್ಶನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸಿರುವುದು ಬಹು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಸಮನ್ವತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಇಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಭೀತುಗೊಂಡಿದೆ:

ಕತ್ತಲೆಲ್ಲೆಡೆ ಈಗ–ಇದಿರು ಮಲೆ ಕರಗಿತಿಗೊ
ಬಾನಿನೊಳು ಕದಡಿತಿಗೊ–ಬರಿ ಧೂಳುಗುಪ್ಪೆ
ಇರುಳ ಹಾವಸೆಯಂತೆ ರೂಪಳಿದು ತೇಲುತಿವೆ
ಕರಯ ಕರೆ ಮಾವು ನೇರಳೆ ಹೊರಗೆ ಹಿಪ್ಪೆ – ೧೪೩

ಎಲ್ಲೆಡೆ ಆವರಿಸುತ್ತಿದೆ ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಮಲೆ, ಕಣಿವೆ, ಬನ, ಸರಸಿಗಳೆಲ್ಲ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದವು. ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಿ ಧೂಳುಗುಪ್ಪೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕೆರೆ, ಮಾವು, ನೇರಳೆ, ಹೊಂಗೆ, ಹಿಪ್ಪೆಗಳು ರೂಪವಳಿದು ತೇಲುತಿವೆ ಇರುಳು ಹಾವಸೆಯಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇರುಳು ಹಾವಸೆ ಎಂಬ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆ ಕತ್ತಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಂತೂ ಕತ್ತಲ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

...ಮುಗಿಲ ಮರೆಯೊಳಗಾರೊ
ನಗುವ ತೆರವಾಯ್ತು ತಾರೆಗಳದಟ್ಟಹಾಸ
ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಯಲಾಸೆ ತೀರಿದುದು ಜನವಿಡುವ
ದೀಪದಿಂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿದವಕಾಶ – ೧೪೪

ಇಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ಹೊಳೆಯುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಾಧಾರಣ ಬಣ್ಣನೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಮುಗಿಲ ಮರೆಯೊಳಗೆ ಯಾರೊ ಗಹಗಹಿಸಿ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗುವ ತೆರನಂತೆ

ತಾರೆಗಳಿದ್ದವೆಂಬ ಬಣ್ಣನೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಝುಮ್ಮೆಂದು ಬೆದರಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯನಲ್ಲೂ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಿತಗೊಂಡಿದೆ.

ಕಮಲ ಕೊಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಚೆಂದವಿದು, ಬಳಕೆಯಿಂ
ದೆನಗಿನಿದು ಈ ಸರದಿ ಎಂತಾಗುತಿಹುದು!
ಭೂತವಾಡಿಸಿತ್ತಿರುವ ರಾಜುಕುವರಿಯ ತೆರದಿ
ನೀರಜಡೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹರಡಿರೆ ಭೀತಿಯಹುದು! – ೧೪೫

ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಕೊಕ್ಕರೆಗಳಿಂದ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣತ್ತಿದೆ ಕೊಳ ಈಗ ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಭಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಕೊಳದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ನೀರ ಜಡೆ ಎಂದು ರೂಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಭೂತ ಆಡಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದೆ, ಝುಮ್ಮೆಂದು ಬೆದರಿಸುವ ವರ್ಣನೆಯೇ ಸರಿ. ಇಂತಹ ದಟ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣನೆಯ ನಂತರ 'ಭೀತಿಯುಹುದು' ಎಂಬ ವಾಚ್ಯತೆ ಅಗತ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾವಸೆ, ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಭೂತ, ನೀರಜಡೆ, ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಉದ್ದೀಪನ ವಿಭಾವಗಳಾಗಿ ಭಯಾನಕ ರಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಕವಿಗೆ ಇದ್ದ ಮುದದ ಬೇಹರ ತೀರಿತು. ಕತ್ತಲ ಆಧಿಪತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಭೀತಿಗೊಂಡ ಕವಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆದರಂತೆ.

ಎನ್ನೆದೆಗೂ ದಾಳಿಯಿಡೆಸಾರಿವೀ
ತಮಕೆ ನಾನೆದೆಗೆಟ್ಟು ಕಾಲ್ತೆಗೆವ ಬೇಗ

ಹೀಗೆ ಭೀತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಕತ್ತಲೆಯ ಗಾಢ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಹೃದಯನಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಸಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

"ಪು.ತಿ.ನ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ನೆಪಮಾತ್ರ, ಅವರ ವೈವಿಧ್ಯವೇನೇ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅಂತದರ್ಶನದ ಕಡೆಗೇ ತುಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಘಟನೆಯಾಗಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರವಾಗಲಿ, ಈ ದರ್ಶನದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನದ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವರ ಕವನಗಳು ಹಾರುತ್ತವೆ".

ಪು.ತಿ.ನ. ಬರೆದ ಅನೇಕ ಇರುಳು ಕುರಿತ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ಥಕ ಕವನವೆಂದರೆ ಶರ್ವರೀ ಸುಷುಮೆ. ಅದು ಭೂಮಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸ್ಫುರಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆ. ವಿಶ್ವದ ಸೋಜಿಗವನ್ನು ಕಂಡು ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ ವೇದಋಷಿಯ ದರ್ಶನ, ಚಿಂತನ ಪ್ರಖರತೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಉಪನಿಷತ್‌ದೃಷ್ಟಿಯ ದರ್ಶನ ಇವೆರಡೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಪು.ತಿ.ನ. ಕವನದಲ್ಲಿ ನಿಶೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕವನಗಳದ್ದೇ ಸಿಂಹಪಾಲಿರುವುದು ಮನಿಸಿದಾಗ ಕವಿಗೆ ಈ ಕತ್ತಲಿನ ಬಗೆಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣಗಳೇನು ಎಂಬ ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಸೃಜನಶೀಲ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಳಮನದ ಕತ್ತಲೂ ಹೌದೆನ್ನುವುದು. ತಾನೂ ಆ ಇರುಳು ಭಾಗವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು, ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಲೇಖಕ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕ ಹೆಚ್.ಎಸ್.ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರು ಬೇಂದ್ರೆ ಬೆಳಕಿನ ಕವಿಯಾದರೆ, ಪು.ತಿ.ನ. ಕತ್ತಲಿನ ಕವಿ, ಆದರೆ ಇವೆರಡನ್ನು ಅವರು ಮವಾಗಿ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪು.ತಿ.ನ.ರವರು ಕತ್ತಲ ಕುರಿತು ನಡೆಸುವ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕೇವಲ ಹೊರಜಗತ್ತಿಗೆ ಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ, ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದು. "ಮನುಷ್ಯರ ಳಗೂ ಈ ಕತ್ತಲಿನ ಸೆಳಕಿದೆ, ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಮೈತ್ರಿ ಸಾಧ್ಯ. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಡೆದ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳಿಂದ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಕತ್ತಲಿನ ಏಕಂತದಲ್ಲಿ ್ಯಾನಸ್ಥವಾಗಿ ಸರಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿಚೆಲುವಿನ ಕಲೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂಬ ಾತಿನಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇರುಳ ಕುರಿತ ಚಿಂತನ ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನೇ ತೆರೆಯುತ್ತಾ ಶಿಷ್ಟ ಕವಿತೆಗಳೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಕತ್ತಲೂ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ತವೆನಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ನಿಶಾಗೀತೆಗಳು ಸಾರ್ಥಕಗೊಂಡಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕತ್ತಲೆಯ ಈ ಬಗೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನ, ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಂದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಕರುಣೆ, ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಯ ಇರುಳು ಕುರಿತ ಕವಿತೆಗಳ ರಚನೆಯ ನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆ? ಇರುಳು ಬಹುಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬೆಳಕನ್ನೇ ಪಿಡುಕು ಎಂದು ೀಳುವ ಈ ಕವಿಯ ('ಬೆಳಕಿನ ಪಿಡುಗು' ಎಂಬ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ) ಂದಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಕತ್ತಲನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು, ರ್ಣನೆಗಳು, ಓದುಗನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಕತ್ತಲ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಫಲವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪು.ತಿ.ನ.ರವರ ಚಂದ್ರೋದಯ ಕುರಿತು ವರ್ಣನೆಗಳು ಸರಳವೂ, ಮೋಹಕವೂ ಗಿದ್ದು ಸ್ವೋಪಜ್ಞ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಶರದ ಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಒಮದು ಜೊನ್ನದ ಇರುಳು, ಂದ್ರಚುಂಬಿತ ಯಾಮಿನಿ, ಮೂದುತಿಹನದೊ, ಇರುಳು-ಚಂದ್ರೋದಯ, ಶ್ರಾವಣ ರ್ಣಿಮೆ, ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಾಡು, ಆಶ್ವಯಜ ಹಿಣ್ಣಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿತೆಗಳು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಲುವಿಕೆಯನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ.

'ಶರದ ಶರಚ್ಚಂದ್ರ' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಸರಳ ಸುಂದರ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ:

ಬಾಲನು ಶರದಿ
ನೀಲದಿ ಸೇರುತ
ಬಳುಕುವ ಹೊಳಪಿನ ತಾರೆಗಳ
ಲೀಲೆಯ ಕಣ್ಮು-
ಚ್ಚಾಲೆಯನಾಡುತ
ನಲಿವನು, ನಗುಮೊಗ ತೋರುವನು – ೧೫೦

ಶಿಶುವಿಗೂ ಸರಳವಾಗಿ ಇಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದ ಕವಿತೆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಾಡು ಗಾಢ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಈ ಕವಿತೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ಚಂದಕ್ಕಿಮಾಮನ ತನಿಬೆಳಕೆ
ಬಾ ಬೆಳದೊಮಗಳೆ ಅಂಗಳಕೆ
ನೀ ಬೆಳಗುವುದೇ ಬಲುಚೆಂದ
ನೀನಿಹುದೇ ನಮಗಾನಂದ – ೧೫೧

ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸದ ಚೆಲುವು, ಅತಿ ಸರಳತೆ ಈ ಕವನದ ವಿಶಷ್ಟತೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ನಿತ್ಯದ ರೂಢಿಯ ಮನೆ ಸತಿ
ಎಂತು ಕಾಮಳಿಂದೆನೆಗೆ ರತಿ! – ೧೫೨

ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿ ಹಲವು ಭಾವಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ರೂಢಿಯ ಏಕತಾನತೆಗೆ ಮೆರುಗು ಏರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

'ಒಂದು ಜೊನ್ನದ ಇರುಳು' ಒಂದು ಸುಂದರ ಶಬ್ದಚಿತ್ರವಿರುವ ಕವನ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯ ಮೆರುಗು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ರೂಪಕಗಳಾಗಿವೆ ಇಲ್ಲಿ. ಕವನದ ಪ್ರಾರಂಭವೇ ಚೆಲುವಾಗಿದೆ:

ತಾಳೆಯ ಹೂಹುಡಿ ಬಣ್ಣದ ಜೊನ್ನವು
ಇರುಳೊಳು ಹರತಿದೆ-ತಮ
ತಿಳಿಯಿತು ಎನ್ನುತಿದೆ – ೧೫೩

ಕವಿ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬಣ್ಣವನ್ನು 'ತಾಳೆಯ ಹೂಹುಡಿ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಂತಹ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆ ಇದು! ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ, ಹಿಟ್ಟು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ

ವರ್ಣನೆಗಳಿಗಿಂತ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರೂಪಕದ ಚೆಲುವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸುಕುಮಾರತೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸವಿಯಾದ ವರ್ಣನೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದು. 'ತಾಳೆಯ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣ ತುಸು ಹಳದಿ– ಅದರ ಒಳಗಿನ ಮೋತೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ಕೆಡವಿದರೆ ಉದುರುವ ಹುಡಿ ನಸುಹಳದಿ– ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸ್ನಿಗ್ಧ–ಕೋಮಲ, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೈಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಬೆಳದಿಂಗಳು' ಹೀಗೆ ಕವಿ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜೊನ್ನದ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕಿರಿದಾದ ದೋಣಿಗಳು ಆಗಸದೆದೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ, ತನ್ಮೂಲಕ ನಗುವ ಅಮರರನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು, ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆ ಮೋಹಕವಾಗಿದೆ:

ಅರಿಲಿನ ಕಿರು ಕಿರು ದೋಣಿಗಳಾಗಸ
ದೆದೆಯೊಳು ತೇಲುತಿವೆ–ನಗು
ವಮರ ತೋರಿತಿವೆ – ೧೫೫

ಕವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಸದಾ ಜಾಗೃತ, ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸವಿಯಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಿಂಚಿತ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲಾರದ ಕವಿ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ;

ಕರಣದ ದುಂಬಿಯ ದೆಸೆದೆಸೆಗೋಡಿಸಿ
ಚಣ ಕೆಳವೀ ಚೆಲುವಿನ ಹುರುಳ
ನುಡಿಗಳ ಜೇನಿನ ಗೂಡೊಳು ತುಂಬಿಸ
ಲೆಳಸಿಹನೀನ್ನಯ ಕವಿ ಮರುಳ – ೧೫೬

'ಕರಣದ ದುಂಬಿ' ಎಂಬ ನುಡಿ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ' ಸುಂದರ ಬೆಳದಿಂಗಳು ದೇವರ ವರವೇಂದೇ ಬಾವಿಸುವ ಕವಿ.

ಒಲಿದಿಹೆ ನಾ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಗೆ
ಮಂಗಳವಾಯ್ತು ಹಕಂಗಳಿಗೆ – ೧೫೭

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ 'ನೀ ಬೆಳಗುವುದೇ ಚೆಂದ, ನೀನಿಹುದೇ ನಮಗಾನಂದ' ಎಂದು ಆನಂದದ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕವಿ ಪು.ತಿ.ನ.ರವರು ಚಂದ್ರೋದಯದ ಚೆಲುವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿಧ ವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಸಹೃದಯನ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಚಿಂತನವಿಲ್ಲದೆ ಪು.ತಿ.ನ.ರವರ ಗೀತೆಗಳೆಲ್ಲ. ಬೆಳದಿಂಗಳ ಕವಿತೆಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. 'ಮೂಡುತಿಹನದೊ' ಅಂತಹ ಸರಳ ಸುಂದರ ಕವನದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಚಿಂತನವಿದೆ:

ನೆಳಲು ಬೆಳಕಿನಂಥ ಆಟ
ನನಸೆ ಕನಸು ಎನಿಪ ಮಾಟ - ೧೫೮

ಎಂಬ ಮಾತು, ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಂತನೆ:

................ರವಿ
ತೋರಿದಾ ಜಗದ ಮಾಯೆ ತೀರಿತು
ಹೊಸ ಮಾಯೆ ತೋರಿತೈ.........
ಅಲ್ಲಿಗೆಲುವಾದುದಿಲ್ಲಿ ಜಡ, ಅಲ್ಲಿನ ನನಸು
ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಪ್ನ; ನಿರಂತರವೀ ದೇವಾಸುರಂ
ಜಗದಾಟ ಈ ಮಾಯೆ ಮುಗುಚಿ ಹೊದೆದಾಟ-ಎನೆ
ಎಂತು ಮೈದೋರಿದಂ ಉಭಯರಿಗೂ ಶುಭವ ಕೋರಿ
ಶಮಕರ ಸುಧಾಕರಂ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಯೆ ತೋರಿ-೧೫೯

ಪು.ತಿ.ನ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ನೆಪ ಮಾತ್ರ, ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯವೇನೇ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಆಳದ ಚಿಂತನೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಂತರ್ದರ್ಶನದ ಕಡೆಗೇ ತುಯ್ಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧ – ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ – ಡಾ.ಎ.ಎಸ್.ವೇಣುಗೋಪಾಲನ್

೨ – ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ – ಡಾ.ಎ.ಎಸ್.ವೇಣುಗೋಪಾಲನ್

ಪು.ಸಂ. ೧೨೯ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೦ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೧ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೨ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೩ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೪ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೫ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೬ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೭ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೮ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೩೯ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೦ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೧ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೨ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೩ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೪ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೧೪೫ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪು.ಸಂ. ೬ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸ. ಕಾ. ಶರದ ಶರಚ್ಚಂದ್ರ

ಪು.ಸಂ ೧೮೨ – ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಾಡು
ಪು.ಸಂ ೧೫೨ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೩ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೫ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೬ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೭ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೮ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ
ಪು.ಸಂ ೧೫೯ – ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ – ೪
ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲ ಪುರಾಣ ಆಧರಿಸಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಘಟನೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿಯೂ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಹೂಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ, ಪು.ತಿ.ನ ಮೊದಲಾದವರು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಪ್ರತಿಮೆ" ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ "ಧ್ವನಿ" ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಹೆಸರು. "ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತ" ಕೃತಿ ಪುರಾಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರತಿಮೆ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಸ್ತಬ್ಧಚಿತ್ರ. ಅಂದರೆ ಅಮೂರ್ತವಾದವುಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೂಳಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪದ ಅಥವಾ ಪದಗಳ ಸಮೂಹವು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಬಲ್ಲವು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಕಾರ "ಪ್ರತಿಮೆಯು ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಮಷ್ಠಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸೃಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವೇ ಮಹತ್ತಾದ ದರ್ಶನ ಧ್ವನಿಗೆ ಬೃಹತ್ ಪ್ರತಿಮೆ" ಯಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಬಲ್ಲದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ – ೫
ಪು.ತಿ.ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

೫.೧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳುಳ್ಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾಮಪ್ಪ ತೂರಿಬಂದ ಬಸಿರಿನೊಳಗೆ
ನಿನ್ನ ಬಸಿರಿನೊಳಗೆ
ತಲೆ ತೋಳು ತೊಡೆ ಕಾಲು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಇಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಅಪ್ಪ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣು ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ರಾಜರಾದರು, ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯರೂ, ಅಡಿಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು ಎಂಬ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ, ತೋಳು, ತೊಡೆ, ಅಡಿಗಳು ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಕೇತವಷ್ಟೆ ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂಬ ಭಾವವಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ ಕೈ ಕಾಲು ಮುಂತಾದವು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ವೇಶ್ಯಯ ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಠಿಕಾರ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಿಗೆ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ನಾನಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ನೆನಪು ಇಹದಿಂದ ಪರಕ್ಕೆ ಏರುವ ಮನಸ್ಸು, ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಅಲೌಕಿಕದ ಜೋಡಣೆ "ನೆರಳು" ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸೆಳೆವು

ಮೇಲೊಂದು ಗರುಡ ಹಾರುತಿಹುದು
ಕೆಳಗದರ ನೆರಳು ಓಡುತಿಹುದು

ಎಂದು ಕವನ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲ ಈ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಅವಶ್ಯ ಭಾಷ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗರುಡ, ಗರುಡವಾಹನನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಅರ್ಥಾತ್ ಭಗವತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತೆಯೆ ಅದರ ನೆರಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು

ಅದಕೊ ಅದರಿಚ್ಚೆ ಹಾದಿ
ಇದಕೊ ಹರಿದತ್ತ ಬೀದಿ

ಓಡಿದ ಕಡೆಗೆ ಎಂಬರ್ಥದ "ಹರಿದತ್ತ" ಎಂಬುದನ್ನು ಹರಿ+ದತ್ತ ಎಂದೂ ಬಿಡಿಸಬಹುದು. ಆಗ ಹರಿಯಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆಲನೆಲದಿ ಮನೆ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ
ಕೊಳ ಬಾವಿ ಕಂಡು ಕಾಣದೋಲೆ
ಗಿಡಗುಲ್ಮ ತೆವರು ತಿಟ್ಟು

"ಗಿಡಗುಲ್ಮ ತೆವರು ತಿಟ್ಟು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬದುಕಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಏಳುಬೀಳುಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು, ಕಲ್ಲು, ಹಳ್ಳ, ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನದೆ ಸಮಭಾವದಿಂದ ನೆರಳಿನ ಓಟ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇಗುರಿ, ದಾರಿ, ದೈವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮನೆ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರು. ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೋಡಿಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡಿದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒದಗಿ ಬಂದ ಕಷ್ಟಕ್ಲೇಶಗಳೆಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆ ಸವಾಲುಗಳೆಷ್ಟು; ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ದಾಟಿದರು.

ಗಾಳಿ ಬೆರಗಿದರ ನೆಲದೊಳೋಟ!
ವೇಗಕಡ್ಡ ಬಹುದಾದ ಹೂಟ?
ಸಿಕ್ಕು ದಣಿವಿಲ್ಲದಂತೆ
ನಡೆಯಿದಕೆ ನಿಲ್ಲದಂತೆ

ಮೇಲೆ ಹಾರುವ ಗರುಡನಿಗಿರಬಹುದಾದಷ್ಟು ಕ್ಲೇಶ, ಆಯಾಸ ಕೂಡ ನೆರಳಿಗಿಲ್ಲ! ಅದು ನಿರಂತರ ನಿಶ್ಚಿಂತವಾದದ್ದು, ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಮುಗಿಯಿತು ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ತಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ದೇವರ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಗಾಂಧೀ, ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬ ಭವಣೆ ಭಕ್ತನಿಗುಂಟೆ!

ಅದಕೊ ಅದರಿಚ್ಚೆ ಹಾದಿ
ಇದಕೊ ಹರಿದತ್ತ ಬೀದಿ
ಇದ ನೋಡಿ ನಾನು ನೆನೆವೆನಿಂದು
ಇಂಥ ನೆಳಲೇನು ಗಾಂಧೀಯೆಂದು
ಹರಿದತ್ತ ಹರಿಯ ಚಿತ್ತ
ಈ ಧೀರ ನಡೆವನಿತ್ತ – ಪು.ಸಂ., ೨೨೩, ನೆಳ, ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ

ಆದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದುತ್ತು. ಭಕ್ತ ಭಗವಂತರ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪು.ತಿ.ನ "ನೆರಳು" ಕವನದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಲಿತ ಬಿಸಿಲೊ
ಳಳಲ, ಮಗುವೆ,
ಹೂವನೇತಶಕಾಯುವೆ?
ಅರಿವೆ ತುಂಬಿ
ಸುರಿಯುವಷ್ಟು
ಹೂಗಳಾವ ಆಟಕೆ? – ಪು.ಸಂ, ೧೪ – ಹಣತೆ ಹೊಗಳೇತಕೆ

"ಹೊಗಳೇತಕೆ" ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧವಿಚಾರದ ನವುರಾದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ನಾವು ದೇವರಿಗೆ ಹೂ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅವನು ಹೂ ಮುಡಿಯುವನೆ? ಅರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸವಿಯುವನೆ? ಆ ಬಾಲಕ ಮಡಿಲ ತುಂಬ ಹೂ ಕೊಯ್ದು ಮಲೆಯ ನರಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ದೇವರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ.

ನುಡಿಗೆ ನಾಚಿ
ಒಡಲೊಳವಿತು
ಕುದಿವ ಬಯಕೆ, ಗುಟ್ಟನು,
ಎದೆಯ ಹೊಕ್ಕು
ಕಸಿವ ಕ್ಷಣವ
ನೊಲುಮೆ ಕಾದು ಕೊರಗುಳ್

ಇದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಕವಿ ಅವನು ಕೊಡುವ ಉತ್ತರವುದು 'ಮಲೆಸಿಂಗ ಚೆಲುವನಲ್ಲ, ಅವನ ಕಂಡರಾಗದು ಸೆಳೆದು ಮುಡುವಿನಲರನೇತಕವನೆ ಮುಡಿಯಲಿಲ್ಲವು?' ಇದು ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಿರಿದ ಹೂವಿಗೆ ಸೋತು ಹೋದರು
ಕೊಯ್ಯದದನೇ ನೋಡುವಾಸೆಯು
ಚೆಲುವೆ ನನ್ನವಳೆಂದು ಬಯಸದೆ
ಚಿರವು ನೋಡುವ ಬಯಕೆಯು – ಪು.ಸಂ, ೧೪ ಹಣತೆ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳಕೂಸು

ಚೆಲುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಚಂಚಲತೆ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ದೂರತಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ತೀರ್ಮಾನ. ಇವು ತುಂಬ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಲೋಕದ ಚೆಲುವನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾದ ಕವನಗಳು ಮುಂದೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ತೊಡಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ನಾನೆ ಒಂಟಿ
ಓಡುತ್ತಿದ್ದೆನು ಹನಿಗೆ ಬೆದರಿ
ಮೋಡ ಮಿಂಚಲು ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು
ಮೆಟ್ಟಲೇರುವ ತಾಣಕೆ – ಪು.ಸಂ. ೪೨, ಹಣತೆ ಕಣಿವೆಯಮುದುಕ

'ಕಣಿವೆಯ ಮುದುಕ ಕವನಗಳು ಕವಿಯ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಮನಮಿಡಿಸುತ್ತವೆ'. ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಯ ಕಷ್ಟ "ವಿಧವೆ" ಎಂಬವಳ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಯಾದ ದೇವರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕವಿ ತಳಕುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಒಪ್ಪತ್ತು ದುಡಿಯದಿದ್ದರೂ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವಂಥದು ನಾಗಿಯ ಬವಣೆ ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅದರ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲ.

ನೀನಂದು ಚಿನ್ಮೂರ್ತಿ ಭಾವಸುಪ್ತಿಗೆ ಸಂದು
ಲೀಲೆಯಿಂ ಬಗೆಗೊಂಡೆ ಜಗದ ಜೀವದ ಕನಸ,
ಕಾಲದೇಶವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕನಸಿನೊಳು ನಿನಗಾಯ್ತು
ಆನಂದವೆರಡಾಯ್ತು, ಚಿತ್ತ ಚಿದಚಿತ್ತಾಯ್ತು; – ಪು.ಸಂ ೭೫

ಹಣತೆ – ಬುದ್ಧ, ಬುದ್ಧ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ನೋವಿಲ್ಲದ, ಸಾವಿಲ್ಲದ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಅವನ ಜೀವನದ ಕಥಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕವಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ನನಸಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.

ನಿನ್ನ ನಾನರಿಯೆನ್ನೆ ಅರಿಯ ಅರಿಯ,
ಎನ್ನ ಮೋಹವ ಮೀರಿ ನಿಂದಿರುವೆ ಹರಿಯೇ – ಪು.ಸಂ, ೯೫.
ಮಾಂದಳಿರು – ನಿನ್ನ ನಾನರಿಯೆನ್ನೆ.

೧೯೩೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ "ಮಾಂದಳಿರು" ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯ ಹರಹು ದೊಡ್ಡದು ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಲಿಂಗಿಸುವ ಹಂಬಲ, ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ ದರ್ಶನಾನಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಆತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಆನಂದಿಸುವ ತನುಮನ ಬಾಳ್ವೆಗೆಲ್ಲನಾನೆ ನೆಚ್ಚು ಲೋಕಕೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಸಂತೃಪ್ತಿ, ನಲಿತ ಕುಣಿತವೆನ್ನಶೀಲ, ಚಲನವೆನ್ನ ಜೀವಾಳ ಎಂಬ ಅರಿವು, ಮನದ ಮೊನೆಯನು ಮಾಡು ಶಿವಸೂಚಿಯಾಗುವಂತೆ ಮರ್ಮವನು ನುಡಿದು, ಲೋಕ ತನ್ನ ನಾನರಿಯುವಂತೆ ಎಂಬ ಅಂತರಂಗದ ಬಯಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ತ್ಯಾಗವೆ ಒಲುಮೆ ಬಾಳ್ವೆಯ ಕುಲುಮೆ ಎಂಬ ಮನವರಿಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿಜವು, ವಿಷ್ಣು, ವಿಶ್ವದರಸ, ವಿಶ್ವಧಾಮನು
ಒಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ಬುವಿಯ ನಾಕವಳೆದನು,
ಎಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದೆನ್ನ ಹೃದಯ; ಏನು ಹೊಲಸದು:
ಇಲ್ಲ ನೆಲೆಯ ಬೇಡುವವನ ದೈನ್ಯವೆಂಥದು – ಪು.ಸಂ, ೧೪೫
ಶಾ.ಯಾ. ದೀನಗಿಂತ ದೇವ ಬಡವ

ಶಾರದ ಯಾಮಿನಿ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ದೀನಗಿಂತ ದೇವ ಬಡವ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಅರಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು. ಅವನೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾಣದೊಳು ದೇವೇಂದ್ರ ಜ್ಯುಪಿತರನು
ಪಾತಕವ ಗೈದು ತನ್ನಣುಗನಿಗೆ ಈ ತೆರದ
ಯಾತನೆಯು ವಿಧಿಸಿದ್ದನೇಬೇಳ್ವ – ನಾಲಗೆಗೆ – ಪು.ಸಂ, ೧೬೮
ಶಾ.ಯಾ. ಮುನಿದ ಬಾರತವನ್ನು ಕುರಿತು

ಈ ನಾಡಿನ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನೊಬ್ಬನೆ ರೂವಾರಿ ಅವನು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಎಂಬುದರ ಹುಡುಕಾಟವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಆದಿಯಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮದಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಅಂತಹ ಗುಣವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮ ಭಯವನ್ನೇ ಮೂಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಗ ಹೊಮ್ಮುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ದೌಡವ ದೌಡವ ಎನ್ನವ
ದೇಹಯಂತ್ರ ದುಡಿಯುತಿದೆ
ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ತಂತ್ರವೆನ್ನ
ಮನಕೆ ದಿಗಿಲು ಬಡಿಸುತಿದೆ – ಪು.ಸಂ, ೧೫೮,
ಶಾರದಯಾಮಿನಿ ದೇಹಯಂತ್ರ ದುಡಿಯುತಿದೆ

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧತೆ ಇದೆ ಎದೆಯ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ ದೇಹಯಂತ್ರ ಎಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಈ ಶರೀರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅದು ಯಂತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ರೂವಾರಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ.

ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ? ಆತ್ಮವಿರುವಕಡೆ?
ಇಲ್ಲ ಹೋರಾಟಕೆಂದಿಗು ನಿಲುಗಡೆ – ಪು.ಸಂ, ೩೬೩,
ಹೃದಯವಿಹಾಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ

ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕಡೆಯೆಂದರೆ ಮೃತ್ಯುವೇ, ಅಂತೆಯೇ ಕವಿ ಜೀವವಿರುವ ತನಕ ಬವಣೆ, ಎಡರುಗಳನ್ನು ದಾಟು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಹುಚ್ಚರ ಸಂತೆಯೇ ಎಂದು ಕವಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೋಗ ಭೋಗದೊಲು ಮಲಹಿಹ ರಂಗಿನ
ಯೋಗ ನಿನಗಾಗೆ ವಿಷಯ ತಲ್ಪದೆ

ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಲ್ಲೇ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ರಂಗನಾಥ ಯೋಗ ಇದು ಶಾಂತಾಕಾರಂ ಭುಜಗ ಶಯನಂ – ವಿಷಯದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಜೀವ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಆತ್ಮಲೋಲವಾಗಬೇಕು ಎಂದೇ ಕವಿಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಚೇತನಾ ಚೇತನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲವಸ್ತು. ಸೃಷ್ಟಿ – ಸ್ಥಿತಿ – ಪ್ರಳಯಗಳು ಈಶ್ವರನ ವಿನೋದವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯೆಲ್ಲ ಎಂದೂ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಲುವು ಆದುದರಿಂದ "ಶ್ಯಾಮ ಸಂಗ ಜಗದ್ರಂಗ" ಎಂಬ ಸುಂದರ ಸೂತ್ರ ಈಕವಿಗೆ ಉಸಿರಿನಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಸೃಷ್ಟಿ – ಸ್ಥಿತಿಗಳು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕವಿ ಈ ಚೆಲುವಾದ ಕಿರುಗವನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಭಾವನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ.

ನುಡಿ ನುಡಿಯೊಳು ಮಲೆಯ ಮಲೆ
ಛಂದದೊಳಗೆ ಹರಿಯೆ ಹೊಳೆ
ತೆಳುಮನದೊಳು ಮೆಲ್ಲೆಲರು
ಸುಳಿಯೆ, ಬಿರಿಯ ನನ್ನಿಯಲರು
ಇರವೆ ಆಗೆ ರಸರುಚಿರ
ಬಯಸಿದೊಂದು ನಲ್ಮೆ ಚಿರ
ಶ್ಯಾಮನೊಡನೆ ಬೇಹರಿಸುವ
ಚಿತ್ತಕಿಲ್ಲ ಕಾಹುರ – ಪು.ಸಂ, ೩೬೨,
ಹೃದಯವಿಹಾರಿ ಶ್ಯಾಮಸಂಗ ಜಗದ್ರಂಗ

ಶ್ಯಾಮನ ನೆನಪಿನೊಡನೆ ನೀಲಿಯ ನೆನಪೂ ತೇಲಿ ಬರುವುದು ಅದೆಷ್ಟು ಸಹಜ ಅವನು ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಷ್ಟೆ! ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಚಿಂತನೀಯ. ಆ ನೀಲ ವರ್ಣದ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ಅರಿವೇ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ ಆಸೆಗಳು ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಭವ್ಯ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದೆ.

ಹೃದಯ ವಿಹಾರಿ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಗಾಂಧಿಸ್ತವವುಂಟು. ಅಕ್ಷರಗಣದ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಛಂದ ಮಂತ್ರದ ಓಂಕಾರದಂತೆ ಧ್ವನಿಸಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಮಂಗಳ ಗೀತೆಯೇ ಸರಿ.

ನವಭಾರತ ನಿರ್ವಾತಂ ಗಾಂಧೀಖ್ಯಾತಂ ಮಹೋನ್ನತಂ
ಬರ್ಕೆ ಇಂದೆಲ್ಲ ಮನಕಂ ಚಾರುಹಾಸಂ ಶುಚಿಸ್ಮಿತಂ
ಸ್ಥಿರಾಕ್ರಮಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ನಿವರ್ತನಧುರಕ್ಷಮಂ
ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಹನೆಲ್ಲರ್ಗಂ ಶತ್ರು ಷಡ್ವರ್ಗಚೈತ್ರಕಂ – ಪು.ಸಂ, ೪೧೦,
ಗಾಂಧೀಸ್ತವ

ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗದ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚಾಪೆಯಂತೆ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿ ಹೊತ್ತು ಓಡುವ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಹೂಡಿ ಗೆದ್ದವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕವಿ ನೆನೆವುದು ಅನಿರ್ವಾಯವಾಗಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕ್ರಾಂತಿ ಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಕುರಿತ ಕವನ. ಆತನ ಬದುಕಿನ ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಡಜಂಗಮಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶಿವನೆ ಪತಿಯನ್ನುತ್ತ
ಜೀವಕರುಣೆಯ ಜನದ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆರೆದಾತ
ನಿರ್ಭಯದೊಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಶಿವನ ಹೊತ್ತಲೆದಾತ
ಶವಗು ಶಿವನಾಳ್ಗಳೇ ಮಿಗಿಲು ಎಂದಾಗಿ – ಪು.ಸಂ, ೪೪೩, ಬಸವೇಶ್ವರ

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರರು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದ ಪರಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ನಾಡತುಂಬ ಶಿವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೆರೆಸಿದ್ದು ಅವರ ಮುಖ್ಯಕೈಂಕರ್ಯ ಶಿವನನ್ನೂ – ಶರಣನನ್ನೂ ಸಮಾನ ಗೌರವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರುಷ ಬಸವ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಪು.ಸಂ – ೨೨೩ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ನೆರಳು – ಗ್ರಾಣೇಶ ದರ್ಶನ

ಪು.ಸಂ – ೧೪ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ – ಹೊಗಳೀತಕೆ

ಪು.ಸಂ – ೧೪ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ – ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳಕೂಸು

ಪು.ಸಂ – ೪೨ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ – ಕಣಿವೆಯ ಮುದುಕ

ಪು.ಸಂ – ೭೫ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ – ಬುದ್ಧ

ಪು.ಸಂ – ೯೫ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಮಾಂದಳಿರು – ನಿನ್ನನಾನರಿಯನೈ

ಪು.ಸಂ – ೧೫೫ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಶಾರದಯಾಮಿನಿ – ದೀನಗಿಂತ ದೇವ ಬಡವ

ಪು.ಸಂ – ೧೯೮ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಶಾರದಯಾಮಿನಿ – ಮುನಿದ ಭಾರತವನ್ನು ಕುರಿತು

ಪು.ಸಂ – ೧೫೮ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಶಾರದಯಾಮಿನಿ – ದೇಹಯಂತ್ರ ದುಡಿಯುತಿದೆ

ಪು.ಸಂ – ೩೬೩ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹೃದಯವಿಹಾರಿ – ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ

ಪು.ಸಂ – ೩೬೨ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹೃದಯವಿಹಾರಿ – ಶ್ಯಾಮಸಂಗ ಜಗದ್ರಂಗ

ಪು.ಸಂ – ೪೧೦ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹೃದಯವಿಹಾರಿ – ಗಾಂಧೀಸ್ತವ

ಪು.ಸಂ – ೪೪೩ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಬಸವೇಶ್ವರ

೫.೨ ಪ್ರಕೃತಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಉಪಮಾನವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಲೋಕದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ದೇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಆಸ್ತಿಕತೆಯಿರಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ವೈವಿದ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕವಿತೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪರಮಾತ್ಮ ಕರುಣಿಸುವ ಅನುಪಮ ಚಿಂತನೆ... ಅಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಒಳಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆ ಅನಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಉಸಿರು

ಚೆಲುವುಕ್ಕಿದೆ ಮುದ ಮೂಡಿದೆ
ಯಾದವಗಿರಿ ನಭದಿ
ಏನ್ ಶಂತಿಯು ಸೌಂದರ್ಯವು
ಯಾದವಗಿರಿ ನಭದಿ
ಏನ್ ಮೌನವು ನೀರವತೆಯು
ಮಲೆತುದಿ ದೇಗುಲದಿ

ಇದು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಕವಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಭಾವನಾಲೋಕದ ಮುಗ್ಧ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತ ಸ್ಪಂದನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದು ಆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸರ ಕಾವ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗದ ಒಲವು ಸಹಜವಾದ ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಬೆಳೆದ ಪರಿಸರ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಭಾವಗೀತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮನೋಧರ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಂಶಗಳಾದವು "ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಕಟರೂಪ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಚೇತನ, ಅಚೇತನಗಳು ಶರೀರದಂತೆ ಆ ಶರೀರ ಸಿದ್ಧ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಕವಿ ಎದೆಯನ್ನು ತುಂಬುವ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ". ಆ ಭಗವಂತನ ಅಹೇತುಕ ಕರುಣೆ ಎಂಬ ನಿಲುವು ಅವರ ಎಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ತತ್ವವಾಗಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರೀತಿ, ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ತಳಹದಿ, ರಸೋಲ್ಲಾಸ ಅವರು ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಬಯಸುವ ಪರಮ ಫಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಾರೆಗಳು ಗಗನದಲಿ
ನೀರೆಯೆರು ತೀರದಲಿ
ನೀರಿನಲೆಗಳ ದನಿಗೆ ನಗುತಲಿಹರು

ಇಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಳಜಳ ಹರಿಯುವ ಕಾವೇರಿಗೂ, ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ತಾರೆಗಳ ದಿಬ್ಬಣಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟಿದ ರಸಸೋಪಾನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಾಗರವಾಗಿದೆ.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕವಿತೆ ದಿಢೀರನೆ ಹುಯ್ಯಲಿಡುವ ತಮ್ಮಟೆಯ ಶಬ್ದದಂತಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿ ಅರಳುವ ನೈದಿಲೆಯಂತೆ.

ಬಳ್ಳಿಯೊಡಲ ಕುಸುಮದಂತೆ ಹುದುಗಿದೆನ್ನ ಗೀತವು
ಮೆಲ್ಲನೊಡೆದು ಬರುವುದೆಂದು? ಎಂದುನಲಿವೆ ಬೆದರುವೆ
ಮುಗೆದೆಯೊಡಲ ಪ್ರೇಮದಂತೆ ಹುದುಗಿದೆನ್ನ ಗೀತವು
ಬಗೆಯ ಗೂಡನೊಡೆಯುತೆಂದು ಬರುವುದೆಂದು ಬೆದರುವೆ

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಚೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣು ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ದೇವರ ನೆನಪು ದೇವರು ವರಾಹ ರೂಪ ತಾಳಿ, ಅಸುರರನ್ನು ಕೊಂದು ಕೋರೆದಾಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ತೋರುವ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬ

ದಾನವ ಹೃತ ಮೇದಿನಿಯಂ
ದಂಷ್ಟ್ರಾಗದೊಳಿರಿಸಿ
ಭೂದಾರಂ ಪಾತಾಳವದುಳಿದೆದ್ದನೋ ಎನಿಸಿ
ದೂರ ದಿಗಂತದೊಳೊಪ್ಪಿದೆ
ರವಿಮಂಡಿತ ಶೃಂಗಂ – ಪು.ಸಂ, ೧೧೦, ನವೋದಯಮಾಂದಳಿರು

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕವಿ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಾಗ ಹಿರಣಾಕ್ಷನ ದಿಗಿಲು ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನ (ಭೂಮಿಯನ್ನು) ಚಾಪೆಯ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಕವಿದ ಮಬ್ಬು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾದಾಗ ವಾಮನನಾಗಿ ಬಂದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಿಂದ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಂತೆ ಕಾಣುವ ನೋಟ.

ಋವಿಬಾನಳೆದುರವಣಿಸಿದ
ಹರಿಪಾದಕೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡುತ
ಕೆಳಲೋಕಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿಹ
ಬಲಿದೊರೆಯೆಂದದೊಳು.....
ಮರೆಯಾದುದು ಪಗಲ್ಸೈಸಿರಿ
ಪಡುವಣ ಕಮರಿಯೊಳು

ಗಾನ ಗಾರುಡಿಗ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾಖಾನರ ಶಹನಾಯಿ ವಾದನವನ್ನು ಆಲಿಸಿದಾಗ ಕೃಷ್ಣೆಗೊದವಿದ ದೈವ ಕರುಣೆಯೊಲು ಖೇದವಳಿಸಿತೆಂಬ ಧನ್ಯತಾಭಾವನೆಯಿದೆ.

ಮೋಡ ಹರಿದಾಗ, ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದಾಗ, ಗಾಳಿ ತೇಲಿದಾಗ, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡಿದಾ ಚಂದ್ರ ಬೆಳಗಿದಾಗ ಸಕ್ಷತ್ರಗಳು ಹೊಳೆದಾಗ ದೇವರ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಿಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಆಳ್ವಾರುಗಳ ರೀತಿ ತನ್ಮಯತೆ, ಅದೇ ಸಮರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ; ಬದುಕಿನ ಜಂಜಡದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು, ಲೋಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಯ ಎನಿಸುವ ಕೃತ್ಯಮಾಡಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಅನುಕಂಪ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಭಾವನೆ ವೇಶ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರು ಬರೆದ ಕವನವನ್ನೇ ನೋಡಿ ಅವಳೊಬ್ಬ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುವ, ಸರದಾರ, ಸೆಟ್ಟೆರ ಹುಡುಗ, ಹೂದೋಟದ ಮಾಲಿ ಈ ನಾಲ್ವರೊಂದಿಗೆ ಆಕೆ ಬೆರೆತು ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಹೆತ್ತ ಪ್ರಸಂಗ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಯ ವೈಭವವನ್ನು ಕಂಡು ಮೈಮರೆಯುವ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳು ಓದುಗರಲ್ಲೂ ಅದೇ ಬಗೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಧಿಸುವ ಮಬ್ಬಿಗೆ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಕವಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾವು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವೋ ಎಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಹಗಲನ್ನು ಅವರಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸುವವರು ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.

ಬಾನ್ ತಿಳಿದಿತ್ತು – ಬಿಳಿಮುಗಿಲೋಳಿಯು
ಕೇಳಿಯ ದೋಣಿಯ ಹೋಲಿತ್ತು
ಸರಸಿಗಳೆದೆಯಾಳು, ಬಯಲೊಳು, ಮಲೆ ಮೇಲ್
ಬೆಚ್ಚನೆ ಕಿರು ಬಿಸಿಲೊರಗಿತ್ತು – ಸ.ಕಾ.ಪು.ಸಂ ೧೦ – ಹಣತೆ –
ಬಾನ್‌ತಿಳಿ ಎತ್ತು

ಪ್ರಕೃತಿಯ ನವುರಾದ ವರ್ಣನೆ, ಛಂದ್ಸಿನ ಸುಂದರ ಹೆಣಿಕೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಜೀವಂತ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಇಂಥ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಚೆಲುವೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯ ತುಂಟತನ ನೋಡಿ; ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಚಗುಳಿ ಇಡುವ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಅದಕ್ಕಾಗಿದೆ.

ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಪನೆ ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ನಂಬಿಕೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಲ್ಲ ಇದು ಹೇಗೊ ಇರಲಿ ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ, ಅವನು ನಮ್ಮ ಅಳಲನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹಲವರದಾಗಿದೆ. ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಮಲೆದೇಗುಲದ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ರಂಗವಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ, ಆದರೆ ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ದೇವನಿರವು ದಿಟವೊ, ಸಟೆಯೊ
'ಹೆಸರು ತಿಳಿಯದಿರಿತಗಳನು
ಹುದುಗಿ ಇರುವ ಪಾಪಗಳನು
ಗುಟ್ಟನೆಲ್ಲವ
ಎದೆಯ ಹೊಗುತಲೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು
ಸಂತವಿಡುವನೊಬ್ಬನುಂಟು
ಎನ್ನುವಚಲ ಭಕ್ತಿದಿಟವು
ಮತ್ತು ಸೋಜಿಗ'

ಹೀಗೆ ಇವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಲಲ್ಲೂ ನಾವು ಕಾಣವುದು ಆತ್ಮ ಪರಿಷ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗ, ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣಭಾವ, ತಾವು ಅಲ್ಪಾತ್ಮರೆಂಬ ವಿನಯ ಜನತಾ ಜನಾರ್ಧನನ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯವಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯಂದು ನಂಬಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ಹಣತೆಯಂತೆ ತಾವು ಈಜೀವ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯದ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತೋ! ಇದರದು ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವೋ ಇದು ಯಾವ ಪುಣ್ಯದ ಬೆಳೆಸೋ.

ಮೃದು ಹೃದಯ ಮಿತಭಾಷೆ, ಸ್ಮಿತವದನ, ಹೂವು ಅರಳುವ ಹಾಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಭವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೇರಿ ರಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಪ್ರವೃತ್ತಿ – ನಿವೃತ್ತಿ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ ಕನ್ನಡದ ಧನ್ಯ ಕವಿ ಪು.ತಿ.ನ.

ಶ್ರೀ ಪು.ತಿ.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವವನ್ನು ಭಾರತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ನಂಬಿ ಆರಾಧಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿ ಅದರರೊಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಉನ್ನತಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಸೊಗಸಾದ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದ ನಮ್ಮ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು ಪುರಾಣ ಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೇರಿಸಿ ಬೆಳಗುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ತತ್ವಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಒಂದು ಜಂಗಮ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯ ಮನೆತನ ತಮಿಳು, ಆಳ್ವಾರರ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸ್ತೋತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವು ಕವಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವ ನಿಷ್ಠರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು.

ಪು.ತಿ.ನ ರವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧತೆ ಇದ್ದರೂ ಧರ್ಮ ಕೇವಲ ಕಂದಾಚಾರವಾದ ಆಚರಣೆಯಾದಾಗ ವಿಷಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಯುವಕರು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಅವರದು "ರಸಸರಸ್ವತಿ" ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ 'ಜೀವಕಾಮ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಸಾನೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಘೋರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದುರಂತವನ್ನು ಕವಿ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಿಡಬೆಳೆದು ಹುಡಿಗೂಡುತಿದೆ ಗುಡಿಯ ಗೋಪುರ
ಮುಚ್ಚೆ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನೆ ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿದ ತೀರ್ಥ
ಅಟ್ಟುಮಿಷ್ಟಾನ್ನವನು ತೊರೆದು ಹೆರಮನೆತಿರಿನ
ಜಡಮತಿಯೆ ವರ್ತನೆಯ ತೋರುತಿದೆ ಯುವಚಿತ್ತ

ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಬಳಗುವ ಔನತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದ ತುಂಬ ಈಗ ಧೂಳು ತುಂಬಿದೆ. ಮಣ್ಣಹುಡಿ ಉದುರುತ್ತಿದೆ, ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತೊಳೆದು ತೆಗೆಯ ಬೇಕಾದ ತೀರ್ಥವೇ ಇಂದು ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿ ಕೊಳಕಾಗಿ ಮುಟ್ಟಲೂ ಹೇಸಿಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟ ಯುವ ಜನತೆಯ ಅಲಸ್ಯ, ಪರಂಪರೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವಜ್ಞೆ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತೆಂಬ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಇಂದಿನ ಯುವಕರಿಗೆ ರುಚಿಸದೆ ಹೋಗಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ. ಪರ ಸಂಸ್ಕೃತಯೆಂಬ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವರಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗುತ್ತಾರೆ ಕವಿ. ಸತ್ತ್ವಹೀನ ಜನಾಂಗವನ್ನು ನೊಂದ ಕವಿಯ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಪು.ತಿ.ನ ರವರ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸ್ವಭಾವತಃ ಅವರದು ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೇವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಏನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಂಗಾತಿ ತನದಿಂದ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪು.ತಿ.ನ ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ಪರಮ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತಿ – ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಕವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವೇ ಕಾರಣ ಸತ್ಯ ಶಿವಗಳಿಗಿಂತ ಸೌಂದರ್ಯದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಪ್ರಬಲ ಚೇತೋಹಾರಿ ವೈಷ್ಣವರ ಪ್ರಕಾರ ಸೌಂದರ್ಯವೆಂಬುದು ಅತೀತದ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮೂರ್ತರೂಪವೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕವಿಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೇರಾ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪು.ತಿ.ನ ಪರಮಾರ್ಥ ಎಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಚೆಲುವನಾರಾಯಣನೇ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಆದರೂ

ದಿವ್ಯನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಪರಮ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವವೇ ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಶಿವನ ಮೇಲೂ ಅಭಿಮಾನ. ಈ ಶಿವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕವಿ ಸೌಂದರ್ಯ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗದ ವೈಭವವನ್ನು ಕವಿ ಮನತುಂಬಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ "ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ" ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ.

ರುದ್ರನ ಭಸ್ಮಸ್ಮಿತರುಚಿಪೂರಾ
ಕಾಳ ಬೆರವಳೀ ಮೂರೂ ತೆರದೊಳೂ
ಗರಲ ತಿಮಿರದೊಳು ನೊಸಲ ತೇಜದೊಳು
ಇದನ್ನಾಧರಿಸುವ ದಿವ್ಯ ಸ್ಮಿತದೊಳು
ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ತ್ರಿಸ್ಥಾಯಿಯೊಳು
ಇದುವೇ ಶಿವಮದ್ವೈತಾ ಶಾಂತಂ ಇದನರಿಪುದು ಸಂಬ್ರಾಂತಂ

ಓಂ ಶಿವಮಸ್ತು! ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ಈ ನಾದಮಯ ಕವನ ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ ಕವಿಯ ರಸದರ್ಶನವೂ ಆಗಿದೆ ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ತುಡಿತ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಪರಿಸರದಿಂದ ಒಲವು ಮೂಡಿ ಗಾಢ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ರಾಮಾನುಜ ದರ್ಶನ ಇವು ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಕವಿ ಮಾನವನನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಪ್ರಭಾವಗಳು.

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವರ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರ ಬಹುಪಾಲು ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲೆಂದೋ ಬರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಡ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರವನ್ನು ವರಾಹಾವತಾರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಮೆರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಾಗಿ, ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮೋಡವನ್ನು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಗೆಲ್ಲ ಬಯಸಿದ ಮಾರನಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವಾಗ ಕವಿಯು ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಉಪಮಾನ ವಾಗಿ ಪುರಾಣಲೋಕದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉಪಮಾನಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಸುಂದರವೇನು ಅಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಅವು ಕವಿ ಮನೋಲೋಕದ ಕೆಲವು ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ದೇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅಸ್ತಿಕತೆಯಿರಬಹುದು.

ಕತ್ತಲಿನ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಶುಭದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಂಯಮಶೀಲ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಪೂಜ್ಯಭಾವವಿರಬಹುದು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕೇವಲ ಅಷ್ಟೇ ಆಗದೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತವೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಸರ್ಪ, ಸಾಗರಗಳಂಥ ಆದಿಮ ಪ್ರತೀಕಗಳಂತೂ ಪುರಾಣ ಲೋಕವನ್ನು ಹಿಂದೆಬಿಟ್ಟು ಇಡೀ ಜನಾಂಗದ ಒಳಮನದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಿಸಾವುರಿಂದ ಅವು ಕವಿ ಸಮಯಗಳಂತೆ

ಜಡವಾಗದೆ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ "ಸಾರದಯಾಮಿನಿ" ಶರ್ಮರಿ ಸುಷಮೆ "ಮಲೆದೇಗುಲ"ಗಳಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹಲವು ಅದಿಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ದೇಶ ಕಾಲಗಳ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ನಿತ್ಯನೂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು.

ಶ್ಯಾಮ ಸಂಗದಲಿ ನೇಹಿಗನಾಗಿ ಅವನ ಸಾಮಿಪ್ಯ ಬಯಸುವ ಕವಿಯು ಲೋಕದ ಚೆಲುವು ಅವನ ಒಲುಮೆಯ ನೆರಳಾಗಿ ಕಾಂಉತ್ತದೆ ಮಧುಸೂದನನ ಲೀಲೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಪೌರಾಂಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು

ದಾನವಹೃದ ಮೇದಿನಿಯರ
ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದೊಳಿರಿಸಿ
ಭೂದಾರಂ ಪಾತಾಳವ
ನುಳಿದೆದ್ದನೊ ಎನಿಸಿ
ದೂರ ದಿಗಂತದೊಳೊಪ್ಪಿದೆ
ರವಿ ಮಂಡಿತ ಶೃಂಗಂ

ಇದು ಉದಯ ರವಿಯ ವರ್ಣನೆ, ಪೂರ್ವ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಚಿತ್ರ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ "ವರಾಹಾವತಾರದ" ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾತಾಳದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ.

ರವಿಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದದ್ದ ಭೂಮಿಕಂಗಳಿಗೆ ರಮಣಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಕದೊಡವೆ ಆಸೆಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋಹನನು ಮೋಹಿಸಿ ರಾಸಲೀಲೆಗೆ ಕರೆದಂತೆ ಈ ಹಗಲ ಐಸಿರಿ ಪಡುವಣದಲ್ಲಿ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಇರುಳು ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ಈಗ ಹಗಲಿನ ಅವಸಾನ.

ಬುವಿ ಬಾನಳೆದುರವಣಿಸಿದ
ಹರಿಪಾದಕೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡುತ
ಕೆಳಲೋಕಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿಹ
ಬಲಿದೊರೆಯೆಂದದೊಳು

ಎಂಬ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕತ್ತಲೆ ಮುತ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತಿದೆ, ಲೋಕದ ಹದುಳವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಬುವಿಯ ಚಾಪೆಯ ತೆರದಿ ಸುತ್ತಿಹೊತ್ತುಯ್ವಂತೆ
ಕತ್ತಲೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಮುತ್ತಿ ಬಹನಕ್ಷತ್ರ
ಮೊತ್ತ ಮಂಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಬರುತಿಹನು ಗೆಲುವಾಗಿ
ದಿವಕಶಾ ಶಾಂತಿಯ ತಂದು

ಕವಿ ಅಸುರೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುವಾಗ ಮತೆ ಭಾಗವತ ಕಾವ್ಯದ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಸುರೀಶಕ್ತಿಯ ದಮನವೂ ಒದಗಿಬರುತ್ತದೆ. ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ಕೈ ಮೇಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಕದ ಜಂಜಾಟ ಮರೆಸುವ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಿದೆ. ಸಂಜೆ ಚೆಲುವಾಗಿದೆ ಈಗ ಸಂಜೆಯೂ ಮರೆಗೆ ಸಂದಿತು. ಮುಗಿಲ ಮರೆಯಿಂದ ತಾರೆ ಇಣುಕಿತು.

ತುಡಿಯುತಿದೆ ರಾಧೆಯೊಲು ಕಾತರದ ನೋಟ ಬೀರಿ
ಘನಗಹಸನದೆ ಬನದೊಳವಿತಿರುವ ಬಗೆಯ ತೋರಿ
ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮರವೂಂದು ತಲೆಯತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ
ಗೋವರ್ಧನರ ಚಲವನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿಹ ಹರಿಯ ಚೆಲುವನೇ ಮರೆಸಿತ್ತು

ಭಾರತದ ನೆನಪು

ಪಾಂಡವರನೆ ಸೆಳೆದ ಫಲವೆ
ಅನನ್ನಾನ್ನ ಮುನಿಯ ಛಲವೆ

ರಾಮಾಯಣವೂ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ಮಹತ್ಕಾವ್ಯ ಅದರ ಆಧಾರವುಳ್ಳ ಅಹಲ್ಯೆ, ಶಬರಿ, ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಗೀತರೂಪಕಗಳು ಕವಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗಡಗಳಾಗಿವೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದ ಎರಡು ಉಪಮೆಗಳೂ ಆಂಜನೇಯನನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಜೀವನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಲಂಕೆಗೆ ತಂದ
ಮಾರುತಿಯ ಮೀರಿಸುವ ಹಕ್ಕಿಯಸ್ವರ
ಬೂದಲು ಬೆಳಿವನ ಹಕ್ಕಿಯಲಿವು

ಮೂಲಿಕೆಯರಿಯದೆ ಮಲೆಯನೆ ತಂದ
ಮಾರುತಿಯವೂಲು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವೆ ಕಂದ

ಪು.ತಿ.ನ ಕೇವಲ ಪುರಾಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಧೀರ – ಗಂಭೀರ, ಪ್ರಶಾಂತ ಮುಖಮುದ್ರೆಯ

ಭಾವು. ನಂದಿಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಆದರೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರು, ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಿರೀಶನೊಲದ್ರಿಯ ನಡೆವ ಮಹಾತ್ಮನ
ಹಿಂಬಾಲಿಸುವೆನು ಗಣರವೊಲು

ತ್ಯಾಗ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಉಪಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂದಿದೆ ನಿಶಾಮಾತೆಯ ಹೃದಯಂಗಮ ಬಣ್ಣನೆ ಇದು.

"ತಾರಾಮಂಡಲ ಜಟೆಯಿಂದಿಳೆಗಮತರಿಸಾವ ಶೀತಲ ಶಿವಸ್ಪರ್ಶ" ಆಕೆಯ ಶುಭಕರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಶೀತಲತೆ ಮಂಗಳಕರವೂ ಹೌದು, ಆ ಮಾಂಗಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಕೆ ಶಿವಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುನೀತಳಾಗಿರುವುದೆ ಅಂತೆಯೇ ಆಕೆ.

"ಭವತಾರಿಣಿ ಮರ್ಮದೆ, ಶರ್ಮದೆ, ಶಮದೆ" ಹೊನಲು ಸರಿಯುತ್ತಿದೆ ಕಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಣ್ತೆರೆದಂತೆ ಹಗಲು ಹರಡುತ್ತದೆ ಆಗಸದಲಗಲ್ಲೊಂದು.

ಬಿಳಿಮೋಡ – ಅಲ್ಲ
ಇದು ಮೇರು ಯಶೀರದಿ ಜಳಕ ಮಾಡುತ್ತಿಹ ಶಿವನಗೂಳಿ

ಈ ನಂದೀಶ್ವರನ ರೂಪಕ ತುಂಬ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆದ್ದ ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಅತಿಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ದೊರೆತಿರುವುದು ಈ ಕವಿಯ ಬೆಳೆದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಶಿವಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೈಗೊಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಆ ಮನಸ್ಸಿನ ಔದಾರ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಲೋಪ ಬರಲಾರದೇ? ಎಂಬುದು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಗೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ಅಸಮತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವರಾಹ, ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಧಾರಿ, ಜಟಾಜೂಟದರ ಶಿವ, ಹರಿಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶ ದಿಂದ ಪುನೀತಳಾದ ಗಂಗೆ, ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾಯಶಃ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ತಾವೇ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವ ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರಪಂಚ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಗಸನ್ನು ತಂದು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬಂಧನವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಭಗವಂತನ ಅಹೇತಂಕ ಕರುಣೆ
ಜಗ ಚೆಲುವೆನ್ನುವ ಬಗೆಯು ಮರಣವೆ
ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ ನಿಹೇತುಕ ಕರುಣೆ

ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎದೆಯನ್ನು ತುಂಬುವ ನಿಸರ್ಗ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸುಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಅಹೇತುಕ ಕರುಣೆ, ಈ ಕರುಣೆಯ ತೆರೆತೆರೆಗಳನ್ನು ಪು.ತಿ.ನ ಪ್ರಕೃತಿಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವಿನ ತಾಣಗಳು ಕವಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿ ಅವತಾರಗಳು ಭಕ್ತಜನ ಸಮೂಹ, ಪ್ರಶಾಂತ ದೇಗುಲ ಪವಿತ್ರ ಭಾವಗಳ ಉಪಮೆ ರೂಪಕಗಳಾಗಿ ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

"ಯದುಗಿರಿಯ ಮೌನ ವಿಕಾಸದ" ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ

ಗಿರಿಯೆಡೆ ನೀರವ ತರುಗಳು ನಿಂದಿವೆ
ವಿನೀತ ಭಾವದಿ ಭಕ್ತರೊಲು

ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸಮೂಹ, ದೈವ ದೇವಕಿ ದಿವ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆದಿರುವುದು ಕವಿಗೆ ಕಂಡ ಪರಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಹರಿಸಾನಿಧ್ಯದಿ ಜನತೆಯು ನೆರೆದಿದೆ
ಝರಿಗಳು ಮಡುವೊಳು ನೆರೆದಂತೆ

ಹೂವಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೆಯಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಂಡಿದೆ.

ಗುಡಿಯ ಕತ್ತಲೆಯೊಳು ಹಣತೆಗಳೆಸೆದಿವೆ
ತಮವೇ ಪುಷ್ಪಿತವಾದಂತೆ

ಉಪಮೆ ರೂಪಕ್ಕೆ ಹೊರಳುತ್ತಾ ಸಾದೃಶ್ಯ ಅಭೇದವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಮತ್ಕಾರದ ಮೋಡಿ ಮಾಡಿ ನಿಂತ ಬಗೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಬಾನ್ ಸರಸಿಯೊಳುಡುಗೊಂಚಲ
ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆ ಮಾಲೆ
ಶಶಿಯಂಚೆಯ ಮಲರಡವಯೊ
ಈ ಜಾಡುವ ಲೀಲೆ

ಆಗಸ ಕೊಳವಾಗಿದೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲಿಕೆ ನೈದಿಲೆಯಾಗಿದೆ, ಅಂತೆಯೇ ಆಗಸದ ಶಶಿ, ಭೂವಿಯ ಹಾಸಿಗೆ, ಹೀಗೆ ಭೂವಿ – ಬಾನುಗಳನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬೆಸೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಹಬ್ಬಿ ತಬ್ಬಿದ ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯಗಾನವನ್ನು ಕಲಿ ಆಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಾವು ಪಡೆದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಂತಿಯೊಳಾಲಿಸಿದೋ
ಉಡುಲೋಕದ ಗಾನ – ೭೧

ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಭವಸ್ತರದಿಂದ ಭಾವಸ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದ ಭಾಗವದು.

ಹಗಲಿಗಿಂತ ಇರುಳು ಪ್ರಿಯವಾದ ಕವಿಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ತಂಪಾಗಿ ಬೀಸುವಗಾಳಿ ಅವನ ನಿಶ್ವಾಸವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನುಡಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೆಚ್ಚೆ ಚುಕ್ಕಿ ಕಣ್ ತೆರೆದಿಹನು
ನಿಶ್ವಾಸದೊಲು ಗಾಳಿ ಚಣಕೊಮ್ಮೆ ಬೀಸುತಿದೆ – ೭೨

ಒಂದು ಕಿರು ಮುಕ್ತಕದಲ್ಲೂ ಈ ದೈವೀ ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಲಾಸ ಔದಾರ್ಯ ಕರುಣೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಂತಕವಿಗೆ ಹೊಂಬೆಳಗು ಮೂಡಿದ್ದು.

ಸ್ವರ್ಗದ ಕದಳೀ ವೃಕ್ಷದ ಪರ್ಣವ
ಕೆಡಹಿದನೋ ಈ ನೆಲದೊಳು ಗರುಡ
ಎನೆ ಮೆಲುರಿಪನ ಹೊಂಬೆಳಕೀಮನದೊಳು
ಎಬ್ಬಿಸಿಹವು ನಲ್ ಕಳೆಗಳ ಹುರುಡ – ೭೩

ಹೊಂಬೆಳಕು ಚಾಚಿದರೆ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆ ಹಾಸಿದಂತೆ, ಆದರೆ ಈ ಬಾಳೆ ಹಸಿರಿಗೆ ಬದಲು ಹೊನ್ನಾದುದು ಹೇಗೆ? ಅದು ದಿವ್ಯಲೋಕದ ಕದಳಿ! ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೊಂಬಣ್ಣ, ಗರುಡ ವಿಷ್ಣುವಾಹನ, ಸಗ್ಗದ ಅಮೃತವನ್ನು ಇಳೆಗೆ ಉಣಿಸುವ ದೇವದೂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

"ಸುಂದರ ದಿನಮುಖ" ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಮೋಡ ಕವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಹೀಗೆ

ಬಿಳಿಯ ಮೋಡ ಅಲ್ಲ
ಇದು ಮೇರು ತೀರದಿ ಜಳಕ ಮಾಡುತ್ತಿಹ
ಶಿವನಗೂಳಿ – ೭೪

ಇಡಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ದೇಗುಲ. ಅದರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಈ ಪ್ರಕೃತಯ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು 'ಸಂಧ್ಯಾ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ರವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಸುತ್ತಗಿರಿಗಳೆ ಬಿತ್ತಿ
ಹೊತ್ತಿರುವ ಬಾಂದಳವೆ
ಬಿತ್ತರದ ಗುಮ್ಮಟವು; ಬಯಲೆ ನೆಲವು;
ಅತ್ತ ನೀರವ ವನವೆ
ಮೊತ್ತ ಭಕ್ತರ ಚೋದ್ಯ
ಚಿತ್ತ ಕೆಸೆವುದು ವಿಶ್ವದೇಗುಲದೊಳು

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಅಂತರಾತ್ಮಕ್ಕೆ, ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಇರುವ ಗಿರಿಬೆಟ್ಟಗಳೆ ದೇಗುಲದ ಗೋಡೆ; ಮೇಲಿರುವ ಈ ದೇಗುಲದ ಗೋಪುರ; ಬಯಲೆ ನೆಲವಾಗಿ ಭಕ್ತರ ವಿಶ್ವದೇಗುಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೂರ್ಯಸ್ತವಾಗಲಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಲಿ
ಮೊಳಗುತಿದೆ ಖಗವಾದ್ಯ
ಮಲರು ಕಂಪೊಗೆಯುತಿದೆ,
ಹೊಲದಲದೊಮಣೆದಿಹನು ಮಸಲ ರೈತ
ಕೊಳದೊಳಾದಲಿ ಮುಗಿದು
ಕುಳಿತಹರು ಭೂಸುರರು
ಎಲರು ಐಸೆಗೆಟ್ಟುತಿದೆ
ಅವ ಬರುತಿಹಂ:
ಎಲರು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದೆ ಅವ ಬರುತಿಹಂ!

ಮೈಗೆ ತಣ್ಣನೆಯ ಬಾವುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸುಂದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಜಡಜಂಗಮದ ಭಿನ್ನತೆಯೇ ಅಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವೇ ಈಡೇರುತಿದೆ. ಕವಿಯ ಮನ ಅತಾರ್ಕಿಕತೆಯ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೆ ಏರಿರುವುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಉಷಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ" ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಗೀತೆ, ಸುಪ್ರಭಾತದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ದಾರಿ ಈ ಕವಿತೆ ವಿಶ್ವದೊಡೆಯನಾದ ಶಿವ ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನದೀಪವಾಗಿ

ದಾರಿ ತೋರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಡನೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿ ಅಂಗವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಖಗ, ಮೃಗ, ನದಿ, ತೊರೆ, ವನಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ವಿಶ್ವರೇವದ ಪಥದೊಳಡಿಯನಿಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿ ನಗುತ್ತಿದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಪು.ತಿ.ನ ಅವರು ನಮಗೆ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಆ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಅವನ ಲೀಲೆಯನ್ನು

ವಿಶ್ವದೊಡೆಯ ದುರಿತಗಳನು
ದೂರ ಮಾಡಿಸೈ
ಆವುದೆಮ್ಮ ಶಿವವೋ ತಂದೆ
ಅದನು ಕರುಣಿಸೈ
ಜ್ಞಾನದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸೈ
ಬಾಳಬಟ್ಟ ಕಾಣಿಸೈ
ಆತ್ಮಶಿವಕೆ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ
ನೆನ್ನ ಬಾಳ ಹೊಂದಿಸೈ

ಆ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದೀಪ, ಅವನೇ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರ'ಲಿ ಎಂದಾಗ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಪು.ತಿ.ನರವರು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೂರಾರು ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ "ಶರ್ವರೀ ಸುಷಮೆ ಆತು" ಕವಿತೆ ಬಹುಶಃ ಕತ್ತಲ ಬಗೆಗೆ ಇಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದವರು ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಶರ್ವನರಾಣಿ ಶರ್ವಾಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅವಳ ಚೆಲುವನ್ನು ಭವ್ಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ರವಿಶತಕೋಟಿಗೂ ಬೆಳಗಿಸಲಾಗದ ಹರಹಿನ ಮೇಲ್ಬೆಯಲೆ' ಎಂದು ಕತ್ತಲೆಯ ಹಿಂದಿನ ಅಗಾಧ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಇರುಳು ಬರಿ ಇರುಳಲ್ಲ ಇದು ಮಹಾದೇವನ ಮಹಾಸತಿಯ ವೈಭವರೂಪವಾಗಿ ಕವಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮಾಕಾಲನ ಸಹಚರಿಯಿರುಳ್ಳ ತಂದಳು ತಾರಾವೃತೆಯೋಲ್ಗಕೆ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಮಯ ಭವ್ಯತೆ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಗಾಧತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

"ಸಂಜೆಗಾಳಿಗೆ ಜಳಕ ಮಾಡಿಸೆ" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಮಳೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಲೇ ಮೋಹನ ಮುರಳಿಯ ನಾದಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಮೋಹನನುಸಿರು ಮಿಡಿದೆ
ನ್ನಹಂಗೋಳದ ಬುದ್ಬುದ
ಚಿತ್ತದಮಚಿನೊಳವನ ಮೊಯೆಯ
ಮೆರೆಸುತ್ತಿದೆ ಬಹುವಿಧ ವಿಧ –

ವಿಶ್ವಮೋಹನ ಲೀಲಾ ವಿನೋದದಿಂದಲೇ ಬದುಕಿನ ಹಾಗೂ ನಿಸರ್ಗದ ವೈವಿಧ್ಯ.

ವಿಶ್ವಮೋಹನನನೂ ಹೌದು, ಭುವನ ಸುಂದರ ಚೇತನಾಚೇತನ ಜಗತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಹೌದು ಹಾಗೂ ಈ ವೈವಿಧ್ಯದ ಜೀವ ಜಡವು ಪರಮನ ವಿನೋದವೂ ಅವನ ಅಧೀನವೂ ಆಗಿದೆ. ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಈ ರಾಮಾನುಜ ದರ್ಶನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

"ಮಳೆ" ಎಂಬ ಸುಂದರ ಕವನದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಭವ್ಯ ಬಾವಗಳು ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿದು ಸಹೃದಯವನ್ನು ತೋಯಿಸುತ್ತವೆ. "ಮಳೆಯು ಸರ್ವಾರ್ತಿಹರ ಕ್ಷೀರಧಾರೆ"ಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂದಿನ ಮಂಗಳ ಭಾವರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಂಬಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಅರ್ತಿಹರವೂ ಹೌದು, ಹರನ ಮುಡಿಯಿಂದ ಧರೆಗುರುಳುವ ಹರ ಕ್ಷೀರಧಾರೆಯೂ ಹೌದು. ಈ ಶ್ಲೇಷದ ಅಲಂಕಾರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಶಂಕರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಮಳೆಮಳೆಯಾಗಿ ಇಳೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೈವೀ ವಿಲಾಸವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಂಗಳ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂತೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಿವೆ.

ಸನಿಯಕೈದಿತು ಮಳೆ, ನೆನೆನೆನೆದುದೆನ್ನಮೈ
ಕುಳಿತೆಡೆಯೆ ಕುಳಿತಿಹನು, ಚಿರಕಾಲದ ನಿಲಷಿತ
ಸಲ್ಲುವ ತೆರ

ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ದೈವಿಕೃಪೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಬಹು ಕಾಲದ ನನ್ನ ವಾಂಛಿತ ಪೂರೈಸಿಬಿಟ್ಟಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿ. ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಧನ್ಯತಾಭಾವ ಕೃತ್ಯವಾಗಿಮಾತುಗೊಳ್ಳುವುದು ಹೀಗೆ

..... ಅರಿತವರಾರೀ ಮೇಘವಾವ ಪಾ
ವನ ನದೀತೀರ್ಥವನು ತಂದಿಹುದೋ, ವೇಂಗಡದ
ಮಲೆಮುಟ್ಟಿ ಬಂದಿಹುದೋ ಸೇಚನದೊನೆನ್ನ ಹರಸೆ
ಕರುಣೆಯೊಳು ನಿಂತೆಡೆಯೇ ಅವಭೃತಸ್ನಾತನೆನಿಸೆ

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಧ್ವನಿಸುವ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಭಾವ ಚಿಂತನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅದೆಷ್ಟು ಪಾವನ ತೀರ್ಥಗಳ ನೀರನ್ನು ಈ ಮುಗಿಲು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಸಪ್ತಗಿರಿಯನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿ ಬಂದು ಪಾವನವಾಗಿದೆಯೋ? ಆಯಾಚಿತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುಳಿತೆಡೆಯೇ ಬಂದು ಹರಸಿ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ದೈವದ ಕರುಣೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಪುಳಕಿತರಾಗಿತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಸನ್ನ ಕವಿ ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ತೊಡಗಿದ ಕವನ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ನೆಲೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಏರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವು ದೈವೀಕರುಣಾವಿಲಾಸ ಕರುಣೆಯ ಪರಿ ರಾಮಾನುಜದರ್ಶನದ ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕರುಣೆ' – ಅಪಾರ ಕಾರುಣ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯ. ಸೌಂದರ್ಯ ಈ ದೈವ ಸ್ವರೂಪ ಎಂಬುದು ರಾಮಾನುಜರ ಮನ್ನಣೆ – ಕವಿಯ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದೇವರ ಬಗೆಗೆ ಕವಿತಳೆದ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಹೀದಿನ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾನವನ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪರಮಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಅನುಷ್ಠನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾಕೆ ದೇವರು, ಭಕ್ತಿ, ಪೂಜೆ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು? ಎಂದು ಕೇಳುವ ಕವಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ ಗೊಂದಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಲಹೆಯಾಗಿ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹೂದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿವರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದೇವರ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಕವಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಭಾವಪರವಶತೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ದೇವಾಲಯದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುವ ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಕಾವ್ಯಾನುಭವದ ಫಲಶ್ರುತಿಯೆಂದು ಅವರು ಬಾವಿಸುವ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಾಮಿಪ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ದೇಗುಲದ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ನಿಯೋಗಗಳಿಗೂ, ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ನಿಯೋಗಗಳಿಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೆ ಆವರಿಸಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ದೇಗುಲದ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಣತೆ ಸಂಕಲನದ ಯದುಗಿರಿ ಕವನದಲ್ಲಿ

ಬಾನ್ ಸರಸಿಯೊಳಾಡು ಗೊಂಚಲ
ಬಿಳಿನೈದಿಲ ಮಾಲೆ
ಶಶಿಯಂ ಚೆಯ ಮುರಡವಿಯೊ
ಛೀಜಾಡುವ ಲೀಲೆ – ಸ.ಕಾ–ಪು.ಸಂ.೧೨–ಹಣತೆ ಯದುಗಿರಿ ೧

ಆಗಸ ಕೊಳವಾಗಿದೆ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲಿಕೆ ನೈದಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಆಗಸದ ಶಶಿ, ಬುವಿಯ ಹಂಸ. ಹೀಗೆ ಬುವಿ–ಬಾನುಗಳನ್ನು, ಸೌಂದರ್ಯಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬೆಸೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತೊರೆ ಮಂಜುಳವಾಗಿ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕು. ಅದರ ದನಿ ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಧುರ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಹೃದಯದ ಸಂತಸ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಋಷಿ ಮಂಡಲ ಮೃಗಶಿರಗಳು
ಗುಡಿಗೋಪುರ ಮುಟ್ಟಿ
ನರಸಿಂಹನ ಶಿರ ಮಕುಟಕೆ
ಮಣಿಹಾರವ ಕಟ್ಟಿ
ತಮ್ಮೊಲುಮೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯನು
ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ ನುತಿಸಿ

ಮನಸ್ಸು ಗುಣಿಸುತ್ತಲೇ ತಾಳಿ ಹಾಕುವಂತಹ ಪದಗತಿ ಹಿತವಾದ ಶಯ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಿತವನ್ನು ಬಯಸುವ ಕವಿ ವಿಸ್ತಾರದ ಉಪಮೆಗಿಂತ ರೂಪಕಕ್ಕೆ ಸೋತಿರುವುದೂ ಸಹಜ ಯದುಗಿರಿಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಗುಡಿಗೊಪುರಗಳ ವರ್ಣನೆಗೆ ಮುಂದಿನ ನುಡಿ ಮೀಸಲು, ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬುವಿ–ಬಾನುಗಳ ದಿವ್ಯ ಸಂಗಮ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕಾಳಿದಾಸನಂತೆ ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯಗಳ ದಿವ್ಯ ಮಿಲನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದು ಈ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮ, ಸಪ್ತಋಷಿಮಂಡಲ ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಇವು ಗೋಪುರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಬೆಟ್ಟದ ನಾರಸಿಂಹನ ಮಕುಟಕ್ಕೆ ಮಣಿಮಾಲೆಯಾಗಿವೆಯಂತೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರದ ಚೆಲುವನ್ನು ಯದುಗಿರಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅವು ನಾರಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಲುಮೆಯ ಕಾಣಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆಯಂತೆ. ಇದು ಈಗ ಗುಡಿಯ ಕಳಸವನ್ನು ಏರಿಬಂದ ಸುಂದರ ಶಶಿ. ಇಡಿಯ ಗೋಪುರ ಈಗ ಚಂದ್ರಚೂಡ ಶಿವಶಂಕರನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಸಪ್ತಋಷಿ ಮಂಡಲದ ಬಾಗು, ಒಳಕು, ಬಿಡಿಬಿಡಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಣಿಹಾರದಂತೆ ತೋರುವ ಸೊಬಗು ಚಿಂತನಾರ್ಹ ಅಲ್ಲದೆ ವೈಷ್ಣವ ನಾರಸಿಂಹನಿಗೆ ಶಿವನಸೊಬಗಿನ ಅಲಂಕರಣ ಕವಿಯ ಭಾಗವತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೇ ಇಂತಹ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯ. ಜನರ ನಲಿವು ನೋವುಗಳ ನಿರಂತರ ನಿವೇದನೆಯ ಗುರಿ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಂಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಈತನನ್ನು

ನವನವ ಬಹುಭೋಗಾಂ ನಾಥ ನಾರಾಯಣತ್ವಂ
ವಿರಚಯ ದುರಿತಾಘೈಸ್ತಾಮನಾಘ್ರಾತ ಗಂಧಾಮ್
ಸಹಜ ಸುಲಭ ದಾಸ್ಯೈಸ್ಸದ್ಭಿರಭ್ಯರ್ಥನೀಯಾಂ
ಯತಿ ಪರಿಭೃಧ ಹೃದ್ಯಾಂ ಯಾದವಾದ್ರೇಸ್ಸಮೃದ್ಧಿಮ್–ವೈರಮುಡಿ
ಉತ್ಸವ–ಇರುಳ ಮೆರಗು

ಎಂದು ಮೇದಾತ ದೇಶಿಕರು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯದುಗಿರಿಯನ್ನೂ ಯದುಗಿರಿನಾಥನನ್ನೂ ...ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದುಗಿರಿಯ ಜನಭಕ್ತರು ಸಹಜ ಸುಲಭರು, ಭಾಗವತ ...ದಾಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ರಮಣೀಯರು, ಈ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಸಾಧು ಸಂತರ ಸಮೃದ್ಧಿಯೇ ...ರುನಾರಾಯಣನ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಭೂದೇವಿಯರಿಕ್ಕೆಲದೊಳು
ತಕ್ಕಡೆಯೆನೆ ಮಿಕ್ಕಿರೆ ಹರುಷದಿ
ರಸಪದವೇ ಭವಕವತರಿಸುವ ಪರಿ

ಅನೂಹ್ಯವೂ, ವಾಗತೀತವೂ ಆದ ರಸಪದ ಭುವಿಗೆ ಇಳಿದು ಬರುವ ರೀತಿ ಇದು ಅಸೀಮ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಯದುಗಿರಿಯ ಭಕ್ತರ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿಯರಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಮಂಗಳದ ಅದಿದೈವ ತನಿರಸದ ಉಕ್ಕಂದವಾಗಿದೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳು ಆ ಮೈವೆತ್ತರಸ ವಿಲಾಸ ಬೆಡಗನ್ನು ಹಾಡುತ್ತವೆ.

ಖೇಚರಗಮನ ವಿಲಾಸದಿ
ಗೋಚರಿಸುವ ಸಂಪತ್‌ಪ್ರದ
ಸುಂದರ ಮುಖ

ಗರುಡಗಮನ ವಾಸಾದೇವನೀತ. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪತ್ ಪ್ರದಾಯಕ.

ಯದುಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರಲಿ, ಚುಲುವ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣೆ ಗಾಢ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಿ ಕವಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ವರುಷ ವರುಷವೂ ವೈರಮುಡಿಯ ಸಂಭ್ರಮ, ಉಲ್ಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಆಲಸ್ಯ-ಆಯಾಸಗಳೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಅವರ ಚೆಲುವ ದರ್ಶನೋತ್ಸಾಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಉತ್ಸವೋಲ್ಲಾಸ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ನಾಟ್ಯಗೀತೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಶ್ರೀ ಭೂನೀಳಾ ಸಮೇತ ಸಂಪತ್
ಕುಮಾರ ಸಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಾರ
ವಹಿಸುತ ಬದುಕಿನ ಭಾರವನೀತಗೆ
ಹೆಗುರಾದೆವು ಪೂರ – ರಥೋತ್ಸವ

ಬದುಕಿನ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವಾದವನು ಈತ. ಆತನಲ್ಲಿ ಭರ ಸಮರ್ಪಣೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು, ಜೀವ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಗುರಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ತಾಳ ತಟ್ಟಿ ಹಾಡುವಂತಿರುವ ಈ ಉತ್ಸವಗೀತೆಯ ಮುಂದಿನ ನುಡಿ ಸಂಪತ್ಕುಮಾರನ ವೈಭವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಂದರ ಮನ್ಮಥ ಮನ್ಮಥನಲ್ಲವೇ ಈ ಮಹಾವಿಷ್ಣು! ಈ ಅದ್ಭುತ ನೋಟ ಜೀವ ದೇವರೀ ನಲ್ಮೆಯ ಕೂಟ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪು.ತಿ.ನ. ಕವನದ ಆಯಾಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾನು ಬುವಿಗಳ ನಡುವಣ ಸುವರ್ಣ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಶರೀರವಾಗಿರುವುದು. ಮನ್ಮಥ ಮನ್ಮಥನ ಶರೀರವೂ ಅವರಂತೆ ಚೆಲುವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರಿಗೆ ಮರ್ತ್ಯವೇ ಒಂದು ದೇಗುಲವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಪರಮನ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಸಗ್ಗದ ಅಪ್ಸರೆಯರೇ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚೆಲುವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದೆ.

ಒಂದು ಸ್ವೋಪಜ್ಞ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಳೆಯ ದಿನದಿನದ ಅರ್ತಿಯಪೂಜೆ ಭಗವಂತನಿಗೂ ಬೇಸರ ತಂದಿದೆಯಂತೆ. ಆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಭವದ ಬೇಡಿಕೆಗಳುಂಟು ಶುದ್ಧ ಹೃದಯದ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಅರ್ಚನೆ ಯಲ್ಲ ಅದು ಅಂತೆಯೇ ದೇವದೇವನಿಗೂ ಬೇಸರ-ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ನಾದಿನ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ದೈನಂದಿನದಿಳೆಯಾರ್ತಿಯ
ಪೂಜೆಗೆ ಆಪತ್ತು
ಬೇಸತ್ತಿಹ ಮಾದೇವನ
ನಲಿಸುವ ಈ ಹೊತ್ತು – ಶಾರದಯಾಮಿನಿ

ಎಂದು ಅಪ್ಸರೆಯರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರಂತೆ, ನಾವು ತಿಳಿದಂತೆ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿಂತನವೇ ಹೊಸದು ಬೇಡಿಕೆ-ಬಯಕೆಯ ಉಪಾಸನೆ. ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲ. ಅವನು ಒಲಿಯುವುದು ಶುದ್ಧ ಹೃದಯದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ದೇವವದೇವನ ಪೂಜೆಗೆ ನಂದನವನದ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳೇಬೇಕು. ಮಂದಾರದ ಹೂ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತರಬೇಕು, ಸುರತರುಗಳ ಫಲ ಅಮೃತದ ಕಳಸ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಆರತಿ ಈ ಮಾತುಗಳು ಧ್ವನಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಆನಂದದ ಭೋಗವನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಇಂಥ ಭೋಗ ಮಾನವನ ವಿಷಯಲಾಲಸೆಯ ಭೋಗವಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಾದೇವನಿಗೆ ಮೀಸಲು, ಈ ದಿವ್ಯ ಪೂಜೆಗೆ ಅಪ್ಸರೆಯರು ದಾವಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕವಿಯೇ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಷೆಯಕಾಲ ಸೋಂಕಿನೀದ
ಬಾನು ತಳಿ ತಿದೆ – ಉಷೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಂದಳಿರು

ಆರಂಭದ ಸಾಲುಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಬಾನು ಚಿಗುರಿಡುವಂತೆ ವಿಷಯ ನೋಹದ ಕ್ರಿಯೆ ಆಕೆಯ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಬುವಿಗೆ ಕಳೆಯೇರಿತು. ಕತ್ತಲು ಅಂಜಿ ಓಡಿತು. ಸುರಗಳು ಉದಯರವಿಗೆ ಮಂಜಿನ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನಿತ್ತವು. ಪಿಕದ ಕೂಜನ ತೂರ್ಯವನ್ನೇ ಮೊಳಗಿತು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಲವೇರಿ ಚೈತನ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಶಿವದ ಪಿಥದೊಳಡಿಯ
ನಿಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿ ನಗುತಿದೆ

ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕವಿ ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕವಿ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮೂಲ, ಅದರ ರಹಸ್ಯ ನಿಸರ್ಗವು ವಿಶ್ವಚೇತನದ ಶಿವಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಋತ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಸುಂದರ ಸಂಗಮವಾದಿದೆ.

ಸುಂದರ ದಿನಮುಖ
ಕಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಕಂದೆರೆತಂತೆ – ಸುಂದರ ದಿನಮುಖ–ಹೃದಯವಿಹಾರಿ

ಎಂಬ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆ ಕವನ ಐದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲೂ ದನಿಗೂಡುತ್ತದೆ. ಕುದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದೆದ್ದಾಗ ಹಗಲಿನ ಹರುಷ ಉಲ್ಲಾಸಗಳು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೈದೋರುತ್ತವೆ. ಲೋಕದ ಸಂಪತ್ತು ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಬೆಟ್ಟವೇರಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಕಿರಣ ಕರವನ್ನು ಲೋಕದತ್ತ ಚಾಚಿದರೆ ಕವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ

ಬಿಸುಟನಿಗೋ ತೂರಿ
ಅವರವರಿಗೆ ಅವರವರ ಮೂಲು

ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಕಲ್ಪನೆ ಅವರ ಕರ್ಮದ ಫಲ. ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ರವಿ ಜಗತ್ತಿನ ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ–ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ.

ಹಕ್ಕಿ ಇಂಚರ ಅಲ್ಲ
ಮೊರೆವ ತೇಜದ ಗಾಳಿ
ತಂಗಾಳಿಯಿದೆ – ಅಲ್ಲ
ಇಂಗಡಲಿಂ ಬಂದನಮನದ ವೈಹಾಳಿ

ತಂಗಾಳಿ ಸೌರಭ, ಸಕುಮಾರತೆಯನ್ನು ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದಿಂದ ಬೀಸಿ ಬಂದ ಉತ್ಸವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ದೇವ ಮಾನವ ದಿವ್ಯ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಕವಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. "ತೆರೆಗೆ ಸುರರು ತೆರೆದ ಹೆದ್ದಾರಿ" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ದೈವ ಮಾನುಷ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಳಿಯ ಮೋಡ-ಅಲ್ಲ
ಇದು ಮೇರು ತೀರದಿ ಜಳಕ ಮಾಡುತ್ತಿಹ
ಶಿವನ ಗೂಳಿ

ಈ ಸುಂದರ ರೂಪಕವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಹೃದಯನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಮೋಡವಲ್ಲ, ಅದು ಮೇರು ಪರ್ವತದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಜಳಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶೀವನಗೂಳಿ (ಬಸವ) ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಭವ್ಯತೆಗಳ ಸಂಗಮದಂತಿದೆ.

ಕವಿಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಇದೊಂದು 'ಕಣಸಿನದ್ದೂರಿ' ಸುಂದರ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳ ಮಾಲೆ ಬೆಳಕು-ತಳಕು, ಅರಳು-ಹರಳೆ-ರುಮಾಲು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಗಳ ಚೆಲುವು ಕವನದ ಗೇಯತೆಗೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಬದುಕಿನ ಸೊಗಸು, ನಿಸರ್ಗದ ಚಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಮೈತಾಳಿ ದೈವದ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹ-ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಈ ಶಿವನ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೈವೀ ಕರುಣೆಯ ಉಲ್ಲಾಸ ಅಲಂಕಾರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಈ ಕವನವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಜಡ - ಜಂಗಮ ದೈವ-ಮಾನುಷ, ಬುವಿ-ಬಾನು, ಇವುಗಳ ಆನಂದದ ಮಿಲನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸುಂದರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ.

ಒಂದು ಹಗಲಿನ ಗೆಲುವು ಈ ಕವನ ಸುಂದರ ಪ್ರಭಾತವನ್ನು ಬುವಿಯಿಂದ ಬಾನಿಗೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿಮೋಡ ಆಗಸದ ಹಾರು-ತೀರ ಅಲ್ಲಿ ರವಿಯೊಡನೆ ಅದು ಹಗಲ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಕವಿ ಹಗಲನ್ನೇ ತೋರುತ್ತಾರೆ.

ಪೋ, ಪೋ, ಪೋ, ಗೆಲುವೆಳಗೇ ಏರು
ಸ್ವರ್ಗದ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತರವನೆ ಸಾರು

ಏತಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಆಡೊಂಬೊಲವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹಗಲನ್ನು ರವಿಯ ಒಡನಾಡಿ, ಜೀವನದ ದೂತ ದೈವ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ವಿನೂತನವಾದುದು.

ಪ್ರಾತಸ್ತೇಜ ಇದೊಂದು ಸುದೀರ್ಘ ಚಿಂತನಾತ್ಮಕ ಕವನ. ಈ ಕವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಉಂಟು. "ಸಾವನ ಹಾಸಿಗೆರ ಬಳಿ" ಎಂಬ ಕವನದ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗ ಇದು. ಆಪ್ತ ಬಂಧುವಿನ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡು ವಿಷಾದ ನಸು ಭಯ ಕವಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಸಾವಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿವಿಧ ಭಾವ ತುಮುಲದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಈ ರವಿದರ್ಶನದಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಂತ್ವನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು. ಭರವಸೆಗಳು ಮೂಡ'ತ್ತವೆ. ಬೆಳಕಿನ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಸೌಂದರ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಎರಡನ್ನು ಅರ್ಜಿಸುವ ಸುಂದರ ಕವನ ಇದು.

ತರಣಿಯೆ ಹೊಗದಿರೀ ಜಗವನು ಬಿಡಿಸುವ ಹೊತ್ತಿನೊಳು
ಮರಣದ ಮಾತೇಕೆಲೆ ಮನವೇ ನುಡಿ ನುಡಿ ಬ್ಯೆರೆಯದ

ಈ ಸುಂದರ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗದೆ ಮರಣ ಮಾತಾಡುವುದೇತಕೆ ಮನವೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಜೀವೋತ್ಸಾಹದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

"ಸಾವೇ ಕೊನೆ ಮಾತಲ್ಲವೋ ಮರುಳೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮರಣ ಜೀವ ಜಾತ್ರೆ ಉರುಳು ಆಷ್ಟೆ ನೋವು, ನಲಿವು, ಬಂಧನ ಬಿಡುಗಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕೂ ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಹನಿ ಈ ಪ್ರಾತಸ್ತೇಜ. ಅದೋ ಮೂಡಲ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ.

ಜೀವನದ ಜಯನಿಸ್ವನ ಮೊಳಗಿತು ಸಕಲ ಕಲಕಲ ಕವಿಯ ಅಂಗಳವನ್ನು ತುಂಬಿದೆ. ಬನಬನದ ಹೂವರಳಿ ಸೌರಭ ನಾಸಿಕವನ್ನು ಅಡರುತ್ತಿದೆ. ಕವಿಯ ಈ ಸುಂದರ ರೂಪಕ ಸೊಬಗನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಬೇಕು.

ಪೊಕ್ಕಳವಕ್ಕಿಯ ಸರವಿಕ್ಕಿತು ಜೀವಾಶ್ವಕೆ ಚಬುಕ

ಜೀವ ಹಯಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಚಾಟಿಯ ಸನ್ನೆ ಪೆಟ್ಟು ಈ ಕೋಗಿಲೆಯ ಸರ ಸಡಗರದ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಕೆನೆಯುತ್ತಾ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು ಜೀವಾಶ್ವ.

ನಿಸರ್ಗದ ಮಾಯೆ ಕವಿಯನ್ನೆ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಒಂದು ಕೈ ಬೀಸಿಗೆ ಸೋಜಿಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಜಗವನ್ನು ತುಂಬಿತು. ಜಗವನ್ನಾವರಿಸಿದ ಕತ್ತಲ ಕಪ್ಪನ್ನು ಮೊಗೆ ಮೊಗೆದು ತುಂಬಿ ಗೆಲುವಿನ ಸುಂದರ ಸುಪ್ರಭಾತದಿಂದ ನೀಲದ ಮಾಧುರ್ಯ ಗಗನವನ್ನಾವರಿಸಿತು.

ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಈ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕವಿ ಅಂತರಂಗದ ಕದವನ್ನು ಸರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗಣ ಬೆಳಕು ಬೆಳಗನ್ನೂ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಕಿರಣಗಳ ಹೊತ್ತೇರಿದಂತೆ ಕೆಂಡದ ಉಂಡೆಯಾದ ರವಿಯತ್ತ ನಿರುಕಿಸಿ ಕವಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಚಲ-ನಿಶ್ಚಲ ತೇಜೋಗೋಲವೆ ಬೆಂಕಿಯ ಬಾನಾಡಿ

ರವಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಬಾನಾಡಿ ಎಂದು ರೂಪಿಸುವ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉರುಳುರುಳುವ ಈ ಬಾನಾಡಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಚಲಿಸುವಂತೆ ತೋರುವುದಾದರೆ ನಿಶ್ಚಲ. ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು

ಚಲ - ನಿಶ್ಚಲ ತೇಜೋಗೋಲ ಎಂದು ಕವಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲು ಇರುಳಿಗೆ ಜಾರಿತು ಪ್ರಾಣ ದಳದಳವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಆತ್ಮದ ನರುಗಂಪನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹರಣದ ದಳದಳದೊಳು ಹೆಸರಿಸುತಾತ್ಮದ ನರುಗಂಪ
ಸರಿವುದು ಹೊರತಾವುದ ತನ್ನೆಡೆ ಸೆಳೆದೆಲ್ಲಸಗೊಳಿಸೆ....

ರವಿ ಕಿರಣದ ಈ ಸಾಣೆ ಯಾವ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದ ಕವಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದಿನದ ಬೇಸರದ ತುಕ್ಕನ್ನು ಕೊಳಪಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ? ಬಾಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಳಪನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ? ಜೀವದ ನವ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ? ಏನು ಯಾವುದು ಇದರ ಗುರಿ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಡು ಬಿಡು ಬರಿಬಯಲೊಳಗಿದುವೊ ಅಲೆಯಲಿ ಚುಕ್ಕಿವೊಲು
ಬಿಡುವೆನ್ನತಲಾ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಋತದೊಳು ಸಿಲುಕಿ

ಇದು ಕವಿಯ ದರ್ಶನವೂ ಹೌದು. ನಿನ್ನ ಸರವನ್ನು ಪರಮ ಚೈತನ್ಯದೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಎಸೆ ಬರಿ ಗಾನದಿಂದ ಬದುಕು ವ್ಯರ್ಥ. ಜೀವಕಾಮವನ್ನು ತೊರೆದು ದೈವ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಹಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಕರೆ ಕೊಟಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ಋತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವೂ ಬಾಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ನಿಜವಾದ ಬಿಡುವು ನೆಮ್ಮದಿ.

ನಾದಮಯಿಜಗತ್ತು ಇದು ಬರಿಯ ಮೌನದ ಅನು ಸಂಧಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಒಳಿತು ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ದಿವ್ಯಾನುಭವದ ಅದು ಎಂದು ಕವಿತೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯದೇವನ ತಿವಿತದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಶ್ರೀಕರನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ ಈ ಕವಿತೆ.

ಮನವನು ತ್ರೈವರ್ಗ್ಯದೊಳೂರಿಸುವೆಲರವಿರಶ್ಮಿ
ಮೊನೆಯನು ತೆಗೆತೆಗೆಯೆನ್ನೀ ನಮನಕೆ ಶ್ರೀಕರನಾಗಿ
ಎಡೆಗೊಡು ಜಡಕರ್ಮಗಳಾಚೆಯ ಜಂಗಮ ತಾನೆನಿಸಿ
ಎಡರಿಲ್ಲದೆ ದೊರೆವೊಲು ಚೇತಕೆ ಬಹಿರಂತಶ್ಚರತೆ - ಇರುಳ
ಮೆರಗು-ಪ್ರಾತಸ್ತೇಜ

ಹೇ ಸೂರ್ಯದಥವ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೋ, ಅದು ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಸತ್ವ ರಸಸ್ತಮಗಳ ಜಂಜಡದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ತೊಡಗಿಸುತ್ತಿದೆ ಕಿರಣ, ಪ್ರಖರತೆ, ಶ್ರೀಕರನಾಗು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಧಾನಸ್ಥವಾಗಲಿ, ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಲಿ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಫಲಿಸಿತು, ಹಗಲು ಸೌಮ್ಯವಾಯಿತು, ರವಿತೇಜ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಒಳ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ವರೆಗೆ ಕಂಡುದು ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರಕಟಲೀಲೆ, ಅವರ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿ "ಪದರ ಪದರವ ಬಿಡಿಸುತ ಹೊರ ಬಂದೊಲು ಪುರುಷೊತ್ತಮನು".

ಇದು ತನುಮನವಿದ್ದಿಲ್ಲದ ಪರಿಯನೆ ಪವಡಿಸಿಹನು
ನೋವರಿಯದ ಸಾವರಿವುದೆ ನಲಿವುಸಿರಾಡುವ ಬದುಕು
ಸಾವಿಗೆ ತಾವಿಹುದಂಥದು ಎಂಬುದು ಹರಿ ಕೌಸ್ತುಭದಿ

ಇಂದಿನ ವಿನೋದ ಲೀಲೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಶುದ್ಧ ಆನಂದದ ತಾಣವೆಂದರೆ ಆತನ ಸಾನಿಧ್ಯ, ಸಾವು ನೋವುಗಳಾಚೆಯ ದಿವ್ಯಸ್ತರವೆಂದರೆ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಸ್ತರ ಆ ಸತ್ಯಾಸ್ತರವನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಹೊದಿಕೆಯಿಂದ ಮರೆಮಾಚಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅತ್ತ ಸರಿದು ಆದಿವ್ಯ ಸತ್ಯದ ಸ್ವರವನ್ನು ಕವಿ ಮನಕ್ಕೆ ತೆರೆದು ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕೊರಳ ಹಾರವಾದ ಕೌಸ್ತುಭವನ್ನು ಜೀವ ಆ ಆನಂದಮಯನ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾದುದೂ ಆತನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೆ.

ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಿಸ್ಮಯ ಚಿಂತನವಾಗಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾವಸನವಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯವು ಮೂಡಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ಕವನದ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಆವರಿಸಿದರೂ ಈ ಕವಿಯ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಾನ ಭಕ್ತಿಯ ಅಂತಿಮ ಫಲವಾದ ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಪು.ತಿ.ನ.ರವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಕೃತಿ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಹೊರಗಿಳಿಯ ಮಳೆ
ಒಳಗೆಸೆಯ ಕಳೆ
ಒಲಿದರಿಗಹಹ ಎಂಥಮುದ – ಹೃದಯವಿಹಾರಿ

ಎಂಬ ಶೃಂಗಾರದ ಇಣುಕೂ ಇಲ್ಲುಂಟು. ಹೊರಗೆ ಸುರಿದ ಮಳಯಿಂದ ಒಲಿದವರ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೂ ರಂಗು ಏರುತ್ತದೆ. ರತಿಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಇಂತಹ ಶೃಂಗಾರದ ಸೂಚನೆಗಳು ಕವನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಹುಬ್ಬುಹಾರಿಸುವ ಮಿಂಚು ಮಲೆಗಳ ಕುಸುಕುವ ಮೋಡ ಮಾಯೆಯ ಸೆರಗನೆಳೆಯುವ ಬಾನಿನ ಬೆರಗು ಇತ್ಯಾದಿ–ಮಳೆಯ ರಂಗವಿಲಾಸವೇ ವಿನಹ ರಕ್ಕಸನ ಭೀರಕತೆಯಲ್ಲಿ.

ಗಿರಿ ಧರನೋ ಗಿರಿ
ಮರಳಿದನೋ ಹರಿ
ಕವಿಗೆಲ್ಲಿದೆ ನುಡಿ ಇದು ಹೊಗಳೆ?

ಇಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಸಂದೇಹಾಲಂಕಾರ, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆತ್ಮೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೋಡಿನಲ್ಲಿ ಮೋಡವನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತ ಬೆಟ್ಟ ಗಿರಿಧರನೆ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹರಿ ಧರೆಗಿಳಿದನೆ ಎನಿಸುವಂತಿದೆಯಂತೆ.

ಹರಿ ಕಾರುಣ್ಯದ ಈ ವಿಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕವಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಟ್ಟದೊಡೆಯ ಶಿವನು ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯು
ಪ್ರೇಮ ಮೂರ್ತಿಗಿರಿಜೆ ಅವನ ಪ್ರಣಯ ಕಾರ್ತಿಯು

ಅವನಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ವೈಭವವೇ? ಆದರೂ ಈ ಗಿರಿಜಾ ರಮಣನ ವಾಸ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ವೇಷ, ಗಜ ಚರ್ಮಾಂಬರ, ಭೂಷಣ ಹಾವು, ಅಂಗ ಕಾವ್ಯವೋ ಮಸಣದ ಬೂದಿ ಬಿಕ್ಕೆಯೇ ಬದುಕು

ಎಂತಹ ದೀನತೆ? ಅದು ತಣಿಯಲು ವಿಶ್ವವೂ ಸಾಲದು. ಆದರೆ ಜಗದಧಿಪತಿಗೆ

ಎದೆಯ ಗುಡಿಸಲೆ ಸಾಕು ನಲಿದು ನೆಲಸಲು

ಬಾಯಾರಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಭಕ್ತ ಹೃದಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕವಿ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಯ ಎದೆಯೊಳೊಂದು ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವೆನು
ದೀನಗಿಂತ ದೇವ ಬಡವನೆಂದು ಬಗೆವೆನು

ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣದ ಹೃದಯಂಗಮತೆ ಹಿತವಾದ ಕದಳೀಪಾಕ ಭಕ್ತಿಗೀತಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಪದಶಯ್ಯೆ ಈ ಕವನವನ್ನು ಚೆಲುವಾಗಿಸಿದೆ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ ಅಲಂಕಾರದ ಸುಂದರ ಉದಾಹರಣೆ ಇದು ಹರಿಯ ಅಹೇತುಕ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಕವನ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ನೆನಪು ಕವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ, ಗಿರಿಜಾರಮಣನ ತ್ಯಾಗವೈಭವವನ್ನೂ

ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಈ ಕವಿ ವಿನಯದೊಡನೆ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೇ ತನ್ನ ಹೃದಯವಾಸಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಭಾವವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕತ್ತಲೆ ಈ ದೀಪ
ಇದ ಹಚ್ಚಿದನಾವ ಭೂಪ

ಕತ್ತಲೆಯ ನಡುವೆಯೆ ಅದನ್ನು ಬೆಳಗುವ ದೀಪವೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅದರ ಸಾಹಸ ಎಷ್ಟು ಪರಿಮಿತ. ಕವಿ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅದರ ಮಿಡುಕು ನೋಡು ಪಾಪ
ಅದಕಿರಲೆನ್ನನುತಾಪ

ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡುಗುವ ದೀಪವನ್ನು ಅದರ ಮಿಡುಕು ಎಂದು ಕವಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕತ್ತಲೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಿರು ದೀಪವನ್ನು ಕನಿಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೀವದ ದೀಪ ಒಂದಲ್ಲ–ಎರಡಲ್ಲ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಎಲ್ಲವೂ ನಿರಂತರ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ–ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಹೋರಾಟ ಅವುಗಳದು. ಅದು ಮಾನವನ ಉನ್ನತಿಯ ಬಯಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕವಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಿರುಗಾಳಿ ಏಳಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಧೂಳು ಲೋಕವನ್ನೇ ಆವರಿಸಲಿ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆಯ ದೀಪಸದಾ ಬೆಳಗಲಿ, ಅದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಹಾದಿ ಎಂದು ಕವಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ.

ವಿಶ್ವವೆ ನಿಶ್ವಸಿದರೂ
ವಿಶ್ವಾಸವ ಬಿಡದಿರು ನೀ

ಎಂದು ಕವಿಯ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶ ಈ ಕತ್ತಲು, ಈ ದೀಪ ಎರಡನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಪನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ ತಮಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸಹಸ್ರ ಸಂಜೆಯ ಜೀವ ಜ್ಯೋತಿಗಳೂ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಕವಿ ಬೆರಗುಗೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಳ ಮೇಘ ಹೃದಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಯತೆ ಜರುಗೆ ದೀಪ ಕೋಳಿ – ಈ ಕತ್ರಲೆ ಈ ದೀಪ

ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ ಈ ಜೀವ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಮಿಡುಕೂ ಹೃದಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಲೀಲಾವಿನೋದವೇ ಹೌದು ಎಂಬ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯನು ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

ಜಗತ್ಕಾರಣವಾಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಚೇತನಾಚೇತನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಶ್ರದ್ಧೆ ಸೃಷ್ಟಿ–ಸ್ಥಿತಿ–

ಪ್ರಳಯುಗಳು ಈಶ್ವರನ ವಿನೋದವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯೆಲ್ಲ ಎಂದೂ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಲವು ಆದುದರಿಂದ "ಶ್ಯಾಮ ಸಂಗ ಜಗದ್ರಂಗ" ಎಂಬ ಸುಂದರ ಸೂತ್ರ ಈ ಕವಿಗೆ ಉಸಿರಿನಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಮನದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಯ ಆಲರು ಬಿರಿಯುತ್ತದೆ ಆಗ ಬದುಕು ಹೃದಯಯಂಗಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನನ್ನಿಯೇ ಶ್ಯಾಮಸಂಗ ಜಗದ್ರಂಗ ಎಂಬುದು ಅಪೂರ್ವ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಾಗ ಹೊಮ್ಮಬಲ್ಲ ಸೂತ್ರ ಇದು ಹೀಗೆ ನುಡಿನಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಸುವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಲ ಜಗತ್ತಿನ ಒಡನೆ ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಹರಿಯೊಡನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಬಗೆಯಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಹ ಭವದ ಜಂಜಾಟಗಳ ಭಾರ ಕಳವಳಗಳು ಕಳಚುತ್ತದೆ.

ಶ್ಯಾಮನೊಡನೆ ಬೇಹರಿಸುವ
ಚಿತ್ತಕಿಲ್ಲ ಕಾತರ – ಹೃದಯವಿಹಾರಿ–ಶ್ಯಾಮಸಂಗಜಗದ್ರಂಗ

ಶ್ಯಾಮನ ನೆನಪಿನೊಡನೆ ನೀಲಿಯ ನೆನಪೂ ತೇಲಿ ಬರುವುದು ಅದೆಷ್ಟು ಸಹಜ ಅವನು ನೀಲ ಮೇಘ ಶ್ಯಾಮನಷ್ಟೆ

ಆಹಾ ಮೈ ನೀಲಿಗಪ್ಪು
ಅಲ್ಲೆನ್ನಯ ತಿಳಿವು ಹೆಪ್ಪು

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಚಿಂತನೀಯ ಆ ನೀಲ ವರ್ಣದ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ಅರಿವೇ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ ಘನಿಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಸೆಗಳು ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಭವ್ಯ ಮನೋ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಮು.ಸಂ – ೧೧೦ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ನವೋದಯಂ – ಮಾಂದಳಿರು

ಮು.ಸಂ – ೧೧೬ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಮಾಂದಳಿರು – ಕೊಳದೆಡೆಯ ಇರುಳು

ಮು.ಸಂ – ೧೦ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ – ಬಾಗ್ತಿಳಿದಿತ್ತು

ಮು.ಸಂ – ೩೦೨ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ರಸಸರಸ್ವತಿ

ಮು.ಸಂ – ೧೧೦ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ನವೋದಯಂ ಮಾಂದಳಿರು

ಮು.ಸಂ – ೧೨ – ಪು.ತಿ.ನ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ – ಹಣತೆ ಯದುಗಿರಿ ೧

ಅಧ್ಯಾಯ – ೬
ಪು.ತಿ.ನ ಕಾವ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳು
(ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ)

ಭವದಮಾಯ ಅಡಗುವಂತೆ
ಅಹಂಕಾರ ಕರಗುವಂತೆ
ನಿನ್ನ ಗಾನದನುರಾಗವು
ಬದುಕ ತುಂಬಲನುಗಾಲವೂ
ನಿಲ್ಲಿಸದಿರು ವನಮಾಲೀ
ಕೊಳಲಗಾನವ

ಇದು ಕವಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಮನದಾಳದ ಅಸೆಯಾಗುತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಶುಚಿತ್ವ ಸದಬಿರುಚಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಮಧುರವಾದ ಭಾವ, ಪಾರದರ್ಶಕವಾದ ಭಾಷೆ, ಸಮರ್ಥವಾದ ಅಭವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೆ ಅವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತಗೊಂಡಿರುವ ಗೇಯತೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಪು.ತಿ.ನ ಅವರೇ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೇ 'ನಾನು ಜೀವನದ ಜಿಗಪ್ಸೆಯಿಂದ ಕವನ ಬರೆದವನಲ್ಲ. ನಾನು ಕೃಷ್ಣನ ಆರಾಧಕ, ಕಾವ್ಯ ನನ್ನಿಂದ ಲೋಕ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಲೋಕವನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಕರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಿವತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಕಾಣುವಂತಹ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ಅದು, ಅವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಈಮಾತು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ'

"ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ" ವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ. ರವರ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವುಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಕಾವ್ಯ ಉರಿವ ಕೊಳ್ಳಯಲ್ಲ, ಬೆಳಗುವ ದೀವಿಗೆ" ಎಂಬುದೇ ಪು.ತಿ.ನ ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ ಕವಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶವಸಂಪನ್ನ ನಿರ್ವೈರ ಬಾವ ಅದು ಲೋಕದ ಸೆಳೆತಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಆತ್ಮಶಾಲಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ!

ಯಾವ ಜೀವ ಸರ್ವಭೂತ ದಯೆಯಿಂದ, ಸರ್ವವಸ್ತು, ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ತಾಳಬಲ್ಲುದೆ ಮಹಾಕವಿ ಜೀವವೇ ಉದಾತ್ತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಬಲ್ಲದು ಜಗತ್ತಿನ ದಿವ್ಯಾನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡುವ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುತ್ತೂಬ್ಬನ ಅರಿವಿಗೆ

ತರಬಲ್ಲುದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಯತಿಕೃತಿ ನಿಯಮರಾಹಿತ್ಯಮನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬಲುದೆ. ಆಹ್ಲಾದ ಆಗಬಲ್ಲುದು, ಅವನು ಅನಾಥ ಸ್ವೈರವಿಹಾರಿ... ಯಾವುದು ತನಗೆ ಹೊರತೆನ್ನದ ಸ್ನೇಹಮಯಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಖಚಿತ ತೀರ್ಮಾನ ಜೀವ ಕಾಮಸ್ತರದ ಮಾತಲ್ಲ. ಆತ್ಮಕಾಮಸ್ತರದ ಮಾತು (ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ) ಕವಿಯ ಅನುಭವ ಬೀಜರೊಪದ್ದು, ಅದು ಗುಪ್ತ - ಸುಪ್ತ ಘನಿಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ಎಲೆ ಎಲೆಗೂ ಹೂ ಹೂವಿಗೂ ಹಂಚಿಬಿಡುತ್ತದೆ... ಕವಿಯ ಅನುಭವ ಬೀಜ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು ಕಾವ್ಯ ಕುಸುಮದಲ್ಲಿ

ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಲೋಕವಸ್ತುವಿನ ವರದಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಅನುಕೃತಿಯಲ್ಲ, ಅದು ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆ ಲೋಕ ವಸ್ತು ಮೂಲ ಸಾಮಾಗ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಕೈಗೆ ದೊರೆತ ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನಂತೆ ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೆ ದೊರೆತ ಆಖ್ಯಾನದಂತೆ ಈ ವಸ್ತು ಕವಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮೂಲ ತನವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದೇಗುಲದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ಕಲ್ಲಿನದು. ಆದರೆ ಅದು ಕಲ್ಲಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಲೋಕ ಸತ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿಯೂ, ಅವುಗಳ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿರಮಿಸುವಂತೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗುವರು. ಶಾಸಕರ ಶೂರರ ಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕರ, ಅರ್ಥ ಪ್ರಚೋದಕರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರ ತಕ್ಕವರು; ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ರಸಾನುಭವಸಿದ್ಧಿ, ಅದರಿಂದ ತನಗೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕರಿಗೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಪು.ತಿ.ನ ಅವರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ರಸತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಸಾತ್ಮಕವಲ್ಲದ್ದು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಬ್ಬನ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತಾರೆ ಲೋಕದ ಅನುಭವ ಕವಿಗೂ ಕವಿಯಲ್ಲದವನಿಗೂ ದಕ್ಕಬಹುದು ಆದರೆ ಅನಿಭವ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಿಸದು ಅರಿವು ಬೇರೆ ಅದರ ಸಂವೇದನಾ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೇರೆ ಕವಿಯಾಗಲಿ ಕಲೆಗಾರರಾಗಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಾ ತನ್ನೊಳಮದ್ದನ್ನು ಹೊರಮದ್ದಾಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಳಮದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲ ದತ್ತವಾದುದು, ತಾನು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಅದು ಲಭಿಸದು. ಅದರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ, ಆಕಸ್ಮಿಕ, ಅನಿಯತ, ಅದನ್ನು ದೈವದತ್ತ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇದರ ಬಹಿಷ್ಕರಣಕ್ಕೆ ಒದಗಿಬರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಿದೆ.

ಚೆಲುವುಕ್ಕಿದೆ ಮುದ ಮೂಡಿದೆ
ಯಾದವಗಿರಿ ನಭದಿ

....

ಏನ್ ಶಾಂತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವು
ಯಾದವಗಿರಿಯ ನಭದಿ
ಏನ್ ಮೌನವು ನೀರವತೆಯು
ಮೆಲೆ ತುದಿದೇಗುಲದಿ

ಇದು ಪು.ತಿ.ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮದಿ ಹಳೆಯ ಹಾಡು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಚೆಲುವನಾರಾಯಣ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ಭವ್ಯತೆಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾನಿಧ್ಯದಿಂದ ದೂರದೂರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ತಿಳಿಯಾಯೂ, ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನ ಸಲಿಲದಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ ತಿಳಿಗೊಳಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಭವ್ಯ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಲವು ಅರಳಿತು.

ನಾ ನನ್ನದೇವರೆತ್ತರ
ನನ್ನ ಮರುಕವೇ ನನ್ನ ಬಿತ್ತರ
ನೀನಾರ್ ಎನೆ ನೆನ್ನೊಳಿಲ್ಲ ಉತ್ತರ
ನೀನೆಣಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ತರ

ನನಗು ನಿನಗು ಇರುವಂತರ
ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಿಳಿತನದ ಚೆಂತರ
ಅದ ತೊಲಗಿಸಲಹುದೊಂದು ತಂತರ
ನಾ ನಿನ್ನವನೆಂಬ ಮಂತರ

ಇಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ರವರಿಗೆ ದೇವರು ನನ್ನ ದೇವರಾಗಿತ್ತು, ನಾ ನನ್ನ ದೇವರೆತ್ತರ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಒಲವು, ಅವರು ಬಯಸುವ ಸಾಮಿಪ್ಯ, ಸಲುಗೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ನಾ ನಿನ್ನವನೆಂಬ ಮಂತರದಿಂದ ಕವಿ ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಕಂಪ ನೇಹದ ಬಿತ್ತರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ನಾ ನನ್ನ ದೇವರೆತ್ತರ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕವಿಯ ಮಾತುಗಳು ದೇವರ ಒಲುಮೆಗೆ ಅವನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ, ಅವನ ಕರುಣೆಗೆ ಸದಾಪಾತ್ರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಷ್ಟೆ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪು.ತಿ.ನರವರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಷ್ಠವಾದ ದೇಗುಲಗಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ವಾತಾವರಣ ಊರಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ (ಚೆಲುವ ನರಸಿಂಹದೇವರ) ಉತ್ಸವಜಾತ್ರೆ – ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಭ್ರಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಣ್ಣೆದುರು ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಚೆಲುವನಾರಾಯಣನ ವೈರಮುಡಿಯ ಉತ್ಸವ, ವೈಭವ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋದ ಘಟನಾವಳಿಗಳು ಕವಿಯ ಭಾವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಸಂಗತಿಗಳು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ತುಂಬಾ ಗಾಢವಾದದ್ದು ಪೂಜಾ ಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳು ಅಪೂರ್ವಣವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ರಸವತ್ತಾದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಎಂದ ಕವಿಯ ಬಾವನೆ ಮಾನವನ ವೈಚಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತದೆ ಅದು ಸಹಜವೂ ಹೌದು ಸಂವೇದನೆಗಳು ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಆತ್ಮೋದ್ಧೋಕ ವಸ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಋಷಿಪ್ರೋಕ್ತ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದತ್ತ ಅವುಗಳನ್ನು

ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ಈ ಪೂಜಾದಿ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದೇಗುಲವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಪು.ತಿ.ನ ರವರ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಹಿಂದೆ ರಾಮಾನುಜ ದರ್ಶನದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವಿದೆ. ಈ ಪಂಥವು ಭಗವಂತನು ಸೌಂದರ್ಯ ರೂಪ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಗುಣಾರಾಧನೆಗನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಗವಂತನು ಆಚಾರ್ಯಮೂರ್ತಯಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ಭಕ್ತರ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒದಗುತ್ತಾನೆಂದೂ ಅವನ ಭುವನ ಸುಂದರ ಮನ್ಮಥ ಸ್ವರೂಪವೇ ಈ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಈಮತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ ದೇಗುಲದ ದೇವಮೂರ್ತಿ ಬರಿಯ ಕಲ್ಲಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕಲಾವಿಭೂತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೇ ಎಂಬುದು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಂಬಿಕೆ.

ರಾಮಾನುಜ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಅತೀವ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನ ಮೋಕ್ಷಾನಂದದ ಮಿಂಚು ಸುಳಿದಾಡುವುದೇ ದೇಗುಲದ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಭಗವಂತನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಪರಮ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಪಂಥಿಯಾದ ಪು.ತಿ.ನರವರು ದೇಗುಲವೆಂಬ ಮಹಾಬಾವವನ್ನು ಮೈಮನ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಲೆದೇಗುಲ ದಂಥ ದೇಗುಲದ ಸುತ್ತ ಹರಿದಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅನುಭಾವಿಕ ಕಾವ್ಯರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ದೇಗುಲವೆಂಬ ಮಹಾಮೌಲ್ಯದೆದುರು ಕವಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗುವುದು ಈ ದೀರ್ಘಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪು.ತಿ.ನ ರವರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರುವಂತೆ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯಲ್ಲೂ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ವಿಗ್ರಹದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಸಾಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ದೈವಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪು.ತಿ.ನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೆತ್ತಿದವನು ರೂವಾರಿಯಾದರೂ ಕೆತ್ತಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಅದು ಮೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೈವಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾದ ರೂಪವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರು ರೂಪಧಾರಿಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಬಯಲಲ್ಲ. ಈ ವಿಗ್ರಹವು ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಯಾತನೆಯ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಕವಿ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅದು ನ್ಯಾಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ವಿಧಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಚೈತನ್ಯದ ಸತ್ವ ಈ ಆರ್ಚಾರೂಪದ ದೈವಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಶಿವಮಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾನಾಂತರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಜಡದಿಂದ ಜೀವಕ್ಕೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವದಿಂದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆತ್ಮದಿಂದ ರಸಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಶಕ್ತಿ ಅದಕ್ಕಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪು.ತಿ.ನ ಚೇತನಾಯಸ್ಕಾಂತ ಪ್ರಚ್ಛಕ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸಮಷ್ಟಿ ಜನತೆಯ ಇಚ್ಛಾರೂಪವಾದ ಅಭೀಪ್ಸೆಯ ಶಕ್ತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೂಜಿಗಲ್ಲಿನಂತೆ ಸೆಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಚೈತನ್ಯದ ರಸತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಂಬಿದರೆ

ಆದರಿಸಿದರೆ, ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಸಾರುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಮೈತ್ರಿಯುಂಟು, ದುರ್ದಮ್ಯ ತ್ರೈಮಾಲ್ಯನು ಸರಣಿಯುಂಟು, ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿ ಅರಿತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬು ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯು ಸ್ವಮಿತಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳುಂಟು; ಶುಭಯೋಗಗಳೂ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಗಳು, ಸನ್ಮನಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವಂಥವು. ಇವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಲಂಬನ ರೂಪವಾಗಿ 'ದೇವರು' ಎಂಬ ಸಂಕೇತ ಮಾನವನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಲೆದೇಗುಲದ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪು.ತಿ.ನ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಉಗ್ರನೊಳುಗುಗ್ರನ ಶಾಂತನೊಳು ಶಾಂತನ
ಉದಾಸೀನೊಳುದಾಸೀನನನ್ನು
ಒಲಿವವರೊಳೆತ್ತುವನ ಹಗೆವವರೊಳಳಿಸುವವನ
ಇಂತೆಲ್ಲ ಪರಿಯೊಳೂ ಕಾಂಬನನ್ನು
ಅದು ಅವನು ಅವಳೆಂಬ ಬಗೆಬಗೆಯ ನೆಲೆಯೊಳಗೆ

ನಾನು ದೇವರು ಎನ್ನುವಾಗ ಇಂಥ ಭಾವ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಈ ಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಗಾಢವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಬಗೆಗೆ ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಲುವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ನಿನ್ನನಾನರಿಯೆನೈ ಅರಿಯೆ ಅರಿಯೆ
ಎನ್ನಮೋಹವ ಮೀರಿ ನಿಂದಿರುವೆ ಹರಿಯೇ

ಇವು ಆರಂಭದ ಸಾಲುಗಳು ತನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿ ನಿಂತ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಜೀವ ತಲೆಬಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತಿದೆ ಹರಿಚರಣಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿ – ಅರಿಂಯೆನೈ – ಅರಿಯೆ – ಅರಿಯೆ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮಾತು ಜೀವನ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನೂ ನಸು ವೇದನೆಯನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿನ್ನ ನಾನರಿಯೆನೈ ಅರಿಯೆ ಅರಿಯ
ನಿನಗೆ ನಾಹೊರಗೆಂಬ ಹುಸಿ ಭಯದಿ ದೊರೆಯೇ – ಸ.ಕ.ಪು, ೯೩

ಜೀವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ತಾನು ಈಶ್ವರನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಎಂಬ ಭೀತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ರಿಥಬಹುದು, ದ್ವೈ ತದಲ್ಲಿ ಭಯ – ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಅಹಂಪ್ರಜ್ಞೆ, ವಿಶಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸುವರ್ಣಮಾರ್ಗ, ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಜೀವಕ ಭರವಸೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದೈವದಿಂದ

ತಾನು ಭಿನ್ನನಲ್ಲ, ಅವನ ಮಾತೃ ವಾಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುರಕ್ಷಿತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನೆಂದೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ ಈಶ್ವರಾಧೀನ. ಇದು ತಿಳಿದಾಗ ನೆಮ್ಮದಿ ಅರಿವವರೆಗೆ ಹುಸಿಭಯ.

ಪು.ತಿ.ನ ರವರ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರ್ಥಕ ಕವನ ಸಂಕಲನ "ಇರುಳಮೆರಗು" ಈವೇಳಗೆ ಕವಿ ಅರವತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತರ ಮರಳನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ. ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ನಡೆದು ಬಂದ ಹಾದಿಯ ನೆನಪಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಬರಲಿರುವ ಬಾಳಿನ ಅದರಿಂದಾಚೆಗಿನ ಮುನ್ನೋಟ.

ಅರವತ್ತು ಬಾರಿ ನಾ ಭೂವಿ ಮೊನವೇರಿ
ಬಲಬಂದಿಹೆನು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಸುತ್ತ
ಫಲವೇನ ಪುಣ್ಯವಾವುದ ಗಳಿಸಿಹೆನೊ ಕಾಣೆ
ತಿರೆಯ ಕುಣಿಕೆಯೊಳೆನ್ನನಿರಿಸಿ ಬೀಸುತ್ತಿಹುದೊ?

ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರಣೊತ್ತರದ ಸೊಗಸಿನ ಚಿತ್ರವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕರೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವವನ್ನ ಅನುಭವಿಸುವಿ ನಿಶ್ವಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂಕಲನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕವಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಚೌತಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬೆನಕನ ಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ ಅದರ ಅನುಭವವೇ ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ವಿನೋದ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಗಣೇಶನ ಮದುವೆ' ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವನ್ನೊಸರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಗಜಮುಖನೇ ನಿನಗೆಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಗಣೇಶನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಪ್ರಿಯನಲ್ಲವೆ? ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಜನರನ್ನು ನಗಿಸುವ ಪರಿ ಆತನದು

ಲಂಬೋದರಗೇತಕೆ ತರಳೋದರೆ?
ಕುಂಭಶಿರಂಗೆತಕೆ ಬಿಂಬಾಧರೆ?
ವಕ್ರ ತುಂಡಗಕ್ಕರಿಸುವರಿಹರೇ?
ಮರಳ್ಗಳೊಡೆಯೆಗೆ ಮರುಳ ಹರುಳರೇ?

ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಂದಾಗಿ ಕವಿಗೆ ಶಿವ ತಾಂಡವನೃತ್ಯದ ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹರ ಕುಮಾರ ಆನಂದಯೋಗದ ಸ್ಮಿತ ತಲುಪಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಬಾವಸಮೊಧಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಗಣೇಶ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

'ಪತಿತ ಪಾವನ' ಸಂಪ್ರಾದಾಯ ನಿಷ್ಠ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಉತ್ಸವ - ವೇದಘೋಷ ಸಂದರ್ಭ ಪರಮ ಕರುಣಾಳವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರ ಪುಣ್ಯದಿನ ಉಡುಗೆ - ತೊಡಿಗೆಗಳಿಂದ ರಂಜಿಸುವ ಒಬ್ಬ ದೀನೆ ಬಡವೆ ಹೆಂಗಸು.

ಮೊಗದ ಮೇಲೆ
ಐದೆತನದ ಸಿರಿಯ ಇಲ್ಲ
ಹೊಮ್ಮು ತುರುಬು ಭುಜದ ಮೇಲೆ
ಹರಿಯಲಿಲ್ಲವು

ಆ ಎಳೆಯರ ಮೊಗದ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರು ತೊಳೆದಿದೆ ದುಃಖ ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕಿದೆ ವಿಧವೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ಯಾವುದೇ ಪಾಪದ ಭಾರದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾಳೊ ಏನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಗುಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ

ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾಣದೊಳು
ದೇವೇಂದ್ರ ಜ್ಯುಪಿತರನು
ಪಾಥಕವಗೈದ ತನ್ನಣುಗನಿಗೆಈ ತೆರೆದ
ಯಾತನೆಯ ವಿಧಿಸಿದ್ದ ನೇವೇಳ್ಪ - ನಾಲಗೆಗೆ - ಪು.ಸಂ. ೧೬೭

ಸಿದ್ಧರು ಸಂತರು ಆಳಿದ ನಾಡು. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೈಭವ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತದೆ.

'ರಸಸರಸ್ವತಿ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಭಾರತಿಗೆ ಪುಷ್ಪಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ಯಾರೆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಗಂಭೀರವಾದ ಶೈಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಛಂದಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ, ಹನ್ನೆರಡು ಪಾದಗಳ ಐದು ನುಡಿಗಳು

ನೀ ಬಂದೆಯೆಂದು ಬಾನುಳಿವ ಸ್ವರ್ಗಂಗೆಯಂತೆ
ಶಿವನ ಹೃದಯವ ತುಳಿದು ನರ್ತಿಸುವ ಕಾಳಿಯಂತೆ
ವಿಷದ ಮುಂಗಾವಲಂ ಕೊಂಡು ಬಂದಮೃತದಂತೆ
ನಿನ್ನ ನೆನೆದರೂ ಹೆಗೆಬ್ಯಾಸೆ ಹಿಂಗೆವಂತೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೇವಿಯ ಬರವಿಗಾಗಿ ತಪಿಸಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕಾದುನಿಂತವರು ಬಾಪೂ. ಆದರೆ ಆರ್ತ ಅರ್ಜುನನೆದುರು ವಿಶ್ವರೂಪದ ವಿರಾಟ್ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮೆರೆದ ಅಪ್ರಮೇಯನಂತೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಳಿದಾಸನು ಹೇಗೋ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರು ಹಾಗೆಯೇ, ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೀಣೆದನಿ ಸವಿನುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ರವೀಂದ್ರ – ಕವೀಂದ್ರನಾದುದು ಆತ ಋಷಿ ಕವಿಯೆನಿಸುದುದು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಸಿರುವುಸರಿಂದ.

"ರವಿ ಹೃದಯ ಕಮಲದಿಂ ನಾರಾಯಣಾಂಶವನು
ಬಿಡಿಸಿ ತೆರೆಯೊಳಗದನು ಹರಡಿದನು"

ಎಂದು ಪು.ತಿ.ನ ಕವೀಂದ್ರರ ಸುತ್ತಿಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯ ಸುಖ ಲಂಪಟವಾದ ಜೀವದ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನಷ್ಟೆ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಕವಿಯ ಗುರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಕವಿ ಸಮಯಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳು, ಆದಿಕೂರ್ಮ ಇವುಗಳಾದರೂ ಬರಿಯ ಅರ್ಥಹೀನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿರದೆ ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಭೂಮಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ–೭
ಉಪಸಂಹಾರ

ಪು.ತಿ.ನ ಅವರದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಲುದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಬಲವನ್ನು ಹರಿಸಿದ, ಬದುಕು ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆಗಿರುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಕವಿ. ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರು ಕಂಡ ಹಲವು ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳಾದ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಕೆ.ಎಸ್.ನ ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಅವರು ನೀಡಿದ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಣ, ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾಗಿಸಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಇವರ ಕವನಗಳು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವನಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯನೊಬ್ಬ ಓದಿದರೆ, ಆಲಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಎನಿಸುವಷ್ಟುರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಬರಹಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ಆಚಾರ್ಯಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಚಾರ್, ಆರ್.ನರಸಿಂಹಚಾರ್ ಅವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪು.ತಿ.ನ ನೇರವಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೂಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಂಪದ್ಭರಿತಗೊಳಿಸಿದ್ಧಾರೆ. ಇಂಧವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರುಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅಗತ್ಯದ ತುರ್ತು ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಋಣ

೧)ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ

– ಡಾ ಎ.ಎಸ್. ವೇಣುಗೋಪಾಲ್‌ರಾವ್ – ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ವಿದ್ಯಾ ಪರಿಷತ್, ಕವಿಶೈಲ, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು – (೧೯೯೧)

೨)ಅನುಪಮ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನ, ಪು.ತಿ.ನ.

ಹೆಚ್.ಎಸ್.ಕೆ – ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯ – ೨೦೦೩

೩) ಪು.ತಿ.ನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲವು ಹೊಳವುಗಳು – ಸುಜನ ಪ್ರಕಾಶಕರು – ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು – ೧೯೯೩

೪)ಯದುಗಿರಿಯ ವೀಣೆ – ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ಮತ್ತು ಎಂ.ಸಿ.ವಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು – ಶರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು – ೧೯೭೩

೫)ಪು.ತಿ.ನ ಪರಿಶೀಲನೆ – ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು – ಚೇತನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು – ೨೦೦೪

೬)ಪು.ತಿ.ನ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ

ಪ್ರಕಾಶಕರು – ಪು.ತಿ.ನ. ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು – ೨೦೦೪

೭)ಪು.ತಿ.ನ ಕಿರು ದರ್ಶನ

ವಾರ್ತಾ ಪ್ರಸಾರ ಇಲಾಖೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ